Nummer 7 Donderdag 13 Februari 1930 30ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING
„OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

Minahassa Loterij.

Het Minahassa-Comité, Beschermvrouwe H. M. de Koningin-Moeder, op initiatief van H. M. de Koningin opgericht ter verkrijging van een bedrag, groot *f* 250.000.— voor den bouw van een centraal ziekenhuis te Menado als een geschenk van het Nederlandsche volk aan dat der Minahassa voor haar trouw gedurende 250 jaar aan het verbond, indertijd tusschen de Vereenigde Oost-Indische Compagnie met het volk der Minahassa gesloten, heeft geen volledig succes gehad. Wanneer men weet, hoezeer het Nederlandsche Gouvernement, maar vooral Hare Majesteit in de Minahassa geacht worden, dan begrijpt men, dat hier geen teleurstelling bereid mag worden.

De oogen van alle Minahassers zijn thans op ons gevestigd en waar de tuberculose onder hen groote afmetingen aangenomen heeft, is hulp dringend noodig!

Daarom hebben wij met het oog op de loterijwet drie comité's in het leven geroepen, ten einde de ontbrekende *f* 120.000.— door middel van een loterij bijeen te brengen, namelijk:

1°. het Noordelijk Minahassa Comité, omvattende de provincies Noord-Holland, Utrecht en Friesland, secretaris de heer L. D. Petit, Van Breestraat 21, Amsterdam;

2°. het Zuidelijk Minahassa Comité, omvattende de provincies Zuid-Holland, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg, secretaris de heer L. Schwaanhuyser, Prins Mauritslaan 142, 's Gravenhage.

3°. het Oostelijk Minahassa Comité, omvattende de provincies Gelderland, Overijssel, Drente en Groningen, secretaris de heer J. C. Baars, Jagersweg 42, Apeldoorn.

Elk comité moet 46000 loten à *f* 1.— trachten te verkoopen en looft mooie prijzen uit:

elk een eerste prijs, bestaande uit eene reis op naam, ter waarde van *f* 1000.—;

elk een tweede prijs, bestaande uit eene reis op naam, ter waarde van *f* 500.—;

elk drie derde prijzen, bestaande uit eene reis op naam, ter waarde van *f* 250.—.

Verder radio's, reisgramofoons, zilveren en kunst voorwerpen, tezamen 1217 prijzen per comité, ter waarde van circa *f* 5000.—.

Wij roepen alle leden, niet gevestigd in plaatsen, waar afdeelingen gevestigd zijn op, om ons door verkoop van loten te willen steunen, door zich daarvoor bij den secretaris waaronder hun provincie ressorteert, te willen melden.

Zij, die in plaatsen wonen, waar wel afdeelingen gevestigd zijn, gelieven zich bij den afdeelings-secretaris te melden.

Ook niet-leden van „Oost en West", die zich voor de Minahassa interesseeren, wekken wij tot verkoop op! Schrijft ons nog heden!

De voorzitter van het Centraal Comité voor de Minahassa Loterij,

F. van Peski, onder-voorzitter „Oost en West"
Mevrouw S. van Lier—Enthoven, onder-voorzitster.
„ G. L. J. van Aalst—Koopman,
„ C. van Assen—Sol
„ A. C. A. Eschauzier—Pabst
„ A. B. van Loon—Tellegen
„ Bsse. J. Taets van Amerongen—Viruly
Mejuffrouw A. Thorbecke
L. A. Bakhuis
J. C. Baudoin
Dr. H. D. Benjamins
O. de Bordes
Jhr. Mr. M. M. van Asch van Wijck
L. Schwaanhuyser, Secretaris.

Leden van het Zuidelijk Minahassa Comité
Eere-comité.

Mevrouw Gravin C. van Lynden van Sandenburg Bsse. van Nagell
Grootmeesteresse van H. M. de Koningin
„ M. Ruys de Beerenbrouck Jonkvr. van der Heyden
„ H. de Graaff Naessens
„ C. van Karnebeek van Rosande Bsse. van Wassenaar
„ E. Patijn Jonkvr. de Braun

Comité van Aanbeveling

Mr. A. J. A. Bik
Ir. J. van Dusseldorp
P. Eschauzier
Mr. D. Fock
Ir. J. de Vogel
Mr. H. C. van der Wijck.

Jaarl. Alg. Verg. afd. Haag.

op Zaterdag 15 Februari 1930, des namiddags 3 uur in het Gebouw Korte Voorhout 6, Den Haag.

AGENDA:

1. Opening.
2. Notulen van de jaarlijksche algemeene vergadering op 16 Februari 1929.
3. Jaarverslag 1929 van den secretaris.
4. Rekening en verantwoording over 1929 van den penningmeester.
5. Begrooting voor 1930.
6. Verslag van de Commissie van Verificatie.
7. Benoeming leden Commissie van Verificatie voor het jaar 1930, alsmede van haar plaatsvervangers. De heeren G. W. Erfmann en J. E. Bylo hebben zich bereid verklaard wederom als zoodanig zitting te willen nemen.
8. Periodieke verkiezing bestuursleden. Aan de beurt van aftreden zijn Mevrouw G. T. J. van Aalst—Koopman en de heer O. de Bordes: alleen de eerste stelt zich herkiesbaar.
9. Benoeming van afgevaardigde en plaatsvervangende voor de aanstaande jaarlijksche algemeene vergadering der Vereeniging.
10. Rondvraag en sluiting.

Leden en begunstigers worden beleefd uitgenoodigd deze vergadering bij te wonen.

J. C. BAUDOIN *secr.*

Na afloop der vergadering gelegenheid tot bezichtiging der *Ikat-Tentoonstelling*, (zie rubriek: Kunst, Kunstnijverheid en Huistvlijt) welke door den heer *C. J. van Kempen*, oud-Gouverneur van Sumatra's Oostkust en Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal worden geopend.

Coöperatie in Indië.

Een sociaal-paedagogisch vraagstuk.

Proefschrift, waarop de Vrije Universiteit den graad van Doctor heeft verleend aan A. J. C. Krafft.

Een merkwaardig toeval heeft het zoo geschikt en gewild, dat slechts 4 maanden na Cramers voortreffelijke proefschrift over het Volkscredietwezen in

De belangenstrijd tusschen werkgever en werknemer is uit de oude doos. Er valt veel meer te verdienen voor beide partijen, wanneer zij samenwerken, dan wanneer zij met elkaar vechten. („Der Organisator").

N.-Indië, het bovenvermelde is verschenen. Het is niet alleen aan te merken als zijn evenknie, maar vormt er geheel onbedoeld en onwillekeurig in zekeren zin eene en hoogst waardevolle, voortzetting van en aanvulling op. Om meer dan ééne reden kan men verklaren, dat deze doorwrochte en omvangrijke studie van meer dan 350 bl. vrijwel komt als geroepen: het tijdstip is er bij uitstek gunstig voor, voor het coöperatiewezen staat de tarwe thans in rijken en veelbelovenden bloei: „all over the world" en in alle hare vormen en vertakkingen.

Steller dezes eindigde zijne bespreking van Cramers' proefschrift in het K. W. van 10 October aldus: .....„men ziet in, dot Coöperatie daartoe een belangrijk middel kan zijn; precies zoo denkt er ook Cramer over. Daarover een volgende keer meer." De laatste zin doelde nu juist op Kraffts eenige dagen te voren in mijn bezit gekomen uitmuntend geschrift; dat moet beschouwd en gewaardeerd worden als een van fundamenteele beteekenis, een rijke bron van kunde en voorlichting, van uitbreiding en verheldering van inzicht.

Evenals bij Cramer, klinkt ook bij K. in de inleiding van 15 bl. een grond- en „Leitmotief", dat er, overigens niet zoo verwonderlijk, een dreunende twee- of juister samenklank mee vormt; hoe weinig opwekkend ook, is zij echter onvermijdelijk en eene onontkoombare „conditio sine qua non" voor verdere ontleding, doorgronding, en daaruit voortkomende gevolgtrekking met aanbevelingen voor verbetering en opgang. Daarbij bepaalt zich de schrijver tot Java en Madoera.

Reeds de tweede zin der inleiding luidt m.i. geheel juist: „.... met deze natuurweelde vormen evenwel „een schrille tegenstelling de dessabewoners, die over

„het algemeen schamel gekleed zijn, in smakelooze „en onhygiënische huizen wonen en zich tevreden „stellen met een sober maal."

Dat de levensstandaard zeer laag is, wordt o.a. ook bevestigd door het nieuwste Indische welvaartsonderzoek van 1926, in groote trekken hetzelfde beeld gevende: „zeer sobere voeding, schamele kleeding, weinig duurzame woning, en tevens een gering weerstandsvermogen tegen economische schokken." Terecht zegt K. op bl. 4: „door den lagen levensstandaard van den Javaan staan wij in de p r a c t ij k voor ernstige feiten" en hij noemt op bl. 5—9 een zevental op, bij den, helaas te kleinen, kring van kennisdragende belangstellenden min of meer bekend. Als zesde en vermeldenswaardig „feit" wordt, op de onomwonden verklaringen der heeren Helfferich en Boeke in '27 en '28 gewezen: dat namelijk eene scherpe en gevaarlijke tegenstelling, die ontevredenheid wekt, ontstaat door het feit, dat de voortbrenging op Java in de laatste jaren voortdurend toeneemt, maar de individueele welvaart van den Javaan niet vooruitgaat. Wat echter bij VII als feit is aangegeven, kan m.i. niet als zoodanig gelden, maar is een uit de voorafgaande feiten voortkomend gevolg of constateering en tevens eene bevestiging van wat de Wolff van Westerrode in 1898 had verklaard; als „feit" zou dan hoogstens kunnen worden aangemerkt, dat er in de verloopen 30 jaren vrijwel niets ten goede is, of wel juister: zoude, zijn veranderd.

Het is wel eenigszins treffend, dat onder de op bl. 9 tot 11 genoemde „elf maatregelen der Regeering, zoowel direct als indirect, genomen ter verhooging van het levenspeil van den Javaan", in de laatste plaats eene voorkomt, die aldus wordt omschreven: „voor verleening van crediet is een uitgebreid stelsel van banken in het leven geroepen". Dat dit „last" echter niet bedoeld is als „least", blijkt wel overtuigend uit de 30 bladzijden, waarin het in het IIIde hoofdstuk vanaf bl. 31 is behandeld onder den titel: „het Volkscredietwezen op Java en Madoera" en juist dit hoofdstuk moet beschouwd worden als zekere verbindende schakel, het saillante punt van overeenkomst, met Cramers proefschrift; beiden komen terzake tot nagenoeg gelijke gevolgtrekking en oordeelvellingen; alleen is de klacht, de groote onbevredigdheid over de afwezigheid van auto-activiteit bij en door de inlandsche bevolking in deze door K. nog veel krachtiger en scherper, ja bijna hartstochtelijk, geformuleerd.Nu moet het echter wel bevreemdend heeten, dat, waar de schrijver zoo duidelijk en onomwonden in een deugdelijk werkend, wijd verspreid en goed georganiseerd landbouwcredietwezen, verklaart te zien „den factor, die den vooruitgang van het inlandsche landbouwbedrijf meer en meer gaat beheerschen," mits hij als, en in den vorm van, dorpelijke crediet-coöperatie eene volkszaak, eene volksbeweging zij, hij haar niet als welvaartsverhoogend hulpmiddel opnoemt bij het viertal, dat hij met groote stelligheid aangeeft op bl. 12 der inleiding. Naast het tweetal van zuiver agronomischen aard, n.l. grootere opbrengsten per oppervlakte-eenheid en het kweeken van producten voor de wereldmarkt (slechts gedeeltelijk juist handelsgewassen genoemd S.) geeft hij aan inkoops- en verkoopscoöperaties en deze laatsten, zoowel voor de inheemsche als „uitheemsche markt, dus als uitvoerproduct buiten Ned.-Indië; maar in beide gevallen, om zooveel mogelijk den tusschenhandel uit te schakelen.

Van het IIIde terugkomende op de twee daaraan voorafgaande hoofdstukken, diene, dat deze betrekking hebben op Britsch-Indië; het Ie stelt in het licht de beteekenis van de coöperatie als bedrijfsvorm, het IIde behandelt hare beteekenis voor de volksopvoeding. Daardoor alleen reeds heeft naar stellers meening, de schrijver zich zeer verdienstelijk gemaakt en zich de dankbaarheid van alle belangstellenden in ruime mate verzekerd. Tot dusverre is de coöperatie in dit reusachtige gebied, vrijwel een werelddeel op zichzelf, ten onzent zoo weinig gekend en bekend, dat zij bijna als iets geheims moest worden aangemerkt, als een plant in duisternis en verborgenheid levende. Boeke's mededeelingen daarover in de Koloniale Studiën van '23, liggen al weer ver terug en kunnen bijkans als verouderd gelden, gezien het zevenmijlslaarzentempo der ontwikkeling. Thans in dat echter voorbij en men kan wel zeggen: „the secret is unveiled" voor elkeen, die met deze wel grootsch te noemen, maar vooral nog zooveel belovende volksbeweging in nauw verband met een bij uitstek democratischen bedrijfsvorm kennis wil maken Hij hoeft zich niet meer te verdiepen in wat, vooral vanaf 1920, telken jare vrij uitvoerig en met groote warmte en vol sympathie daarover pleegt te worden bekend gemaakt in het Britsch-Indische Koloniaal Verslag, als vooraanstaand en gezaghebbend onder de talrijke „blue-book" dat onder den naam „Statement exhibiting the moral and material progress and conditions of India" en krachtens opdracht van het Lagerhuis gedrukt als een voorbeeldig stuk koloniale berichtgeving verschijnent, wat ook geldt voor de daarbij behoorende Statistical Abstracs; nog minder is dit noodig voor de talrijke, eveneens telkenjare officieel uitgegevene speciale verslagen en statistieken. omtrent de „coöperative movement". Zij vormen bij elkaar als lofzangen en voldoeningsconstateeringen, eene soort „unendliche Melodie", die reeds sinds 1913 begonnen is.

Op bl. 13 der inleiding zegt schrijver: „In Br.-Indië staat men vrijwel voor hetzelfde vraagstuk als op Java. Ook hier is de landbouw verre overheerschend, terwijl de bovengenoemde gevolgen van welvaartstekort zich daar eveneens laten gevoelen; derhalve ligt het voor de hand, vergelijkingen te trekken tusschen Br.-Indië en Java."

Wolff, de zeer vermaarde Coöperator, zei van de coöperatie in Br.-Indië: „Coöperation is the greatest benefit, that India has even yet received". De „Statement" over '26—'27 zegt op bl. 337: „With the coöperative Society movement, we come to what is i n q u e s t i n a b l y one of the most promising, and important of the efforts now being made to improve the conditions of life in India". In den „Statement" voor '27—'28; dat door den schrijver niet meer geraadpleegd is kunnen worden, worden deze woorden herhaald. — Dat men, zooals boven gezegd, met een grootsche ontwikkeling te doen heeft, moge blijken uit de navolgende vergelijking na het zoo korte tijdsverloop van 19 jaren tusschen 1 Juli:

	1907	1926
a aantal Coöperatieve vereenigingen:	89	80182
b aantal leden in duizendtallen:	110	3058
c bedrag van het werkkapitaal in duizend rupees (pl.m. f 1.20)	± 40	574000

Het blijkt dus, dat is gegroeid:

a in verhouding van 1 : ± 900;
b „ „ „ 1 : ± 28;
c „ „ „ 1 : ± 1435;

Het treffendst en ook als teeken van eene innerlijk gezonde ontwikkeling aan te merken, geeft te zien c. De aangroei van de geldmiddelen is zeer veel sneller dan het ledental; de ontwikkeling in diepte en intensiteit moet eenvoudig verrassend heeten. Het is een geluk, dat er in dezen vrij korten begintijd reeds zulke goede uitkomsten bereikt zijn en zulks met het oog op het feit, dat Br.-Indië meer dan een derde milliard inwoners in ± 700.000 dorpen heeft; dus er zijn nog geweldige mogelijkheden van ontplooiing, daarbij in verschillende richtingen, als men in het oog houdt, dat verreweg de meeste zijn dorpelijke credietvereenigingen volgens het Raiffeisenbeginsel, dat ook in Nederland tot zulke hoogst verblijdende en verbazingwekkende uitkomsten heeft geleid, en tot zeer veel grootere, dan men in het begin, ruim 30 jaar geleden, durfde verwachten en kon droomen. Ook in Br.-Indië bestaan desabloemboengs, n.l. de als dharmagola bekende „grainbanks", graanbanken, maar deze hebben geene groote vlucht genomen. De overige zijn: stedelijke credie vereenigingen landbouwcoöperaties voor inkoop en afzet en niet-credietcoöperaties op ander en vrij veelsoortig terrein buiten dat van bodemcultuur. Er zijn dorpen met meer den ééne vereeniging. Nogmaals: er zijn o.z.t.z. nog „onbegrensde mogelijkheden" voor dezen vorm van Wirtschaftsdemocratie in Br.-Indië.

Sinds ongeveer 10 jaar hoort men steeds van de overbekende non-coöperationbeweging, met negatieve, maar heeft bijna nooit vernomen van de onderwerpelijke, zoo snel terrein winnende „coöperative movement" in Br.-Indië, met volstrekt positieve doeleinden en uitkomsten, die zoo krachtig in 't volksleven ingeslagen is, wortel geschoten en thans zoo'n vooraanstaande

plaats ingenomen heeft, dat het zeer lijvige Report of the Royal Commission on Agriculture in India van 1928 verklaarde: If coöperation fails, there will fail the best hope of rural India.

Het kan dus in het licht van deze, door gebrek aan plaatsruimte slechts bij wijze van zeer losse grepen en steekproeven gedane mededeelinn, alleszins begrijpelijk heeten, dat deze beweging ook vanuit Ned.-Indië door den generalen staf van het Volkscredietwezen steeds met groote belangstelling is gadegeslagen en gevolgd; hetgeen culmineerde in de studieopdracht aan den Adviseur van het Volkscredietwezen in 1928, om Br.-Indië te bezoeken; in den loop van 1930 zullen wij daaromtrent ook door den tijdens die studiereis tot Hoogleeraar te Leiden benoemden hoofdambtenaar, Professor Boeke, één en ander vernemen, dat wel met Kraffts studie-uitkomsten veel zal blijken overeen te komen.

Ned.-Indië moet ook in dien zin „ontvoogd" worden, dat zijn schreden van overheidscredietorganisatie afgewend en op auto-actieve voorziening in de credietbehoeften der vooral landelijke bevolking gericht worden en wel langs den weg van coöperatieve organisatie.

Ter verkorting van den leertijd en voor de best mogelijke voorkoming of beperking van de daarmede gepaard gaande kinderziekten en beginmoeilijkheden kan het zijn voordeel doen in de voortreffelijke leerschool, die Br.-Indië aanbiedt; te waardevoller, waar de beweging zich daar te lande, zooals gezegd, boven de dorpelijke credietcoöperatie heen en uit, gelukkig ook reeds begonnen is te ontplooien in andere richtingen. Ook hieruit zal veel leering zijn te putten voor het daarvoor aanwezige initiatief of van initiatorische gevoelens bij menig ingezetene van Ned.-Indië, die hiervoor het hart op den rechten vlek heeft. Over gebrek aan kostelijke leerstof en een tekort aan bedrijfservaring behoeven zij zich dus in geenen deele te beklagen.

Hoofdstuk IV is van ethnologischen aard en wijst op trekken en vormen van samenwerking en communaliteit bij indonesische en melanesische bevolkingsgroepen; dus op bij deze bestaande oorspronkelijke gevoelens van solidarisme en eendrachtigheid.

In hoofdstuk V worden in verband met de, en m.i. geheel terecht, door den schrijver krachtig voorgestane inkoops- en vooral verkoops- of afzetcoöperaties deze nader besproken en betoont hij zich, echter niet zoo onvoorwaardelijk en voorbehoudsloos ook een voorstander der dorpelijke credietcoöperatie. Vrij uitvoerig wordt de verkoopcoöperatie behandeld en daarbij onderzocht de toestand van den inlandschen landbouw in verband met de teelt van cassave, kapok, tabak, copra, suikerriet en thee, en naar aanleiding daarvan een woord van lof uitgesproken over den in 1919 in het leven geroepenen landbouwvoorlichtingsdienst en zijn groote belangrijkheid voor den inlandschen akker- en tuinbouw en de veeteelt, hij wijst terecht ook op de, in het gebied van elken landbouwconsulent ingestelde „commissie-tani", dus een regionaal landbouwcomité, samengesteld uit landbouwers, dus rechtstreeks belanghebbenden en die ook wel gunstige beteekenis als voorschool voor coöperatieve werkzaamheid kunnen hebben. Dat de teelt der exportgewassen in den inlandschen land- en tuinbouw in gestadige klimming thans van niet zoo ondergeschikte beteekenis meer is, moge daaruit blijken, dat daarvan voor Java en Madoera voor 1927 de geheele waarde ruim f 83 millioen was en dan is er die der vruchten nog niet bij gerekend: n.l. bananen, wellicht ook van mangga en sinaasappelen. Voor geheel Ned.-Indië bedroeg die over '28 f 428 millioen. Ze is dus wel uit de kinderschoenen en hoeft niet meer iets te zeggen van den aard als: Heer vergeef mij, dat ik leef. Wat den gemeenschappelijken inkoop betreft, deze zou coöperatief georganiseerd, omvatten dien van meststoffen, zaaigoed, landbouwwerktuigen en kunnen geschieden in combinatie met de credietvereenigingen. Eene dergelijke hulpfunctie wordt aan deze ook toebedacht voor de althans gedeeltelijke financieering van den verkoop.

Op het voetspoor van Br.-Indië wordt voor de coöperatie een geheel op zichzelf staande tak van overheidsdienst gewenscht. (bl. 233). M.i. zou daaraan vrij gemakkelijk tegemoet kunnen worden gekomen, daar er immers reeds een Dienst voor Volkscredietwezen en Coöperatie bestaan; deze zoude dus alleen in die richting versterkt moeten worden; de met de leiding en toezicht te belasten ambtenaren mogen alleen gekozen worden uit personen, die er roeping voor gevoelen en aan bijzondere eischen voldoen en ongeveer de gelijken of evenbeelden moeten worden van den Br.-Indischen „registrar", zoo eervol bekend om het enorme opbouwende en opvoedende werk van blijvenden aard, dat zij reeds verricht hebben in meer dan 60.000 dorpen, waarvan een gedeelte met meer dan éénе coöperatieve vereeniging.

Het hoofdstuk VI heet: De beteekenis van de Coöperatie voor de Volksopvoeding in Indië; en hierin culmineert het proefschrift: deze ligt den schrijver zeer na aan het hart en dat is wel de reden, waarom K. over dit onderwerp eigenaardig en uitsluitend thuis behoorende onder de faculteit van Staatswetenschappen en Volkseconomie, is gepromoveerd bij die der Letteren en Wijsbegeerte. Hij is vást overtuigd van de groote opvoedende kracht, van de zeer weldadige en veelzijdige uitwerking in zedelijken zin van het, in den coöperatieven bedrijfsvorm met zoo'n kracht levendig geworden en opgewekte eendrachtigheidsbeginsel; in de meest eenvoudige bewoording, geformuleerd in het bekende: één voor allen en allen voor één. Na met kennelijk blijmoedige voldoening gewezen te hebben op het feit, dat Noto Soeroto zich een scherpe tegenstander heeft betoond van de „non-coöperatie"-gedachte, wijst hij op de Br.-Indische ervaring, dat dit beginsel juist ook heeft gewerkt als hulpmiddel voor politieke scholing (bl. 123) en beroept zich o.a. ook op de uitspraak van den bekenden Br.-Indischen economist en socioloog, Prof. K. Mukkerjea: „as a matter of fact the Coöperation credit societies played a great part in the first elections to the reformed Legislation Councils; they had already initiated the rural people into the mysteries of the Ballot-system, so that they took an intelligent and active part in returning members by going to the polling stations and recording their votes. They have thus proved to be a great school of selfgovernment and political education."

Deze ervaring lijkt mij ook van groote waarde en verblijdend gunstige beteekenis toe voor onze decentralisatie en op grootere autonomie gerichte politiek met name voor de goede werking der Regentschapsraden en de daarvoor te kiezene afgevaardigden van, en daarmee medelleven dóór de bevolking, zij het ook maar en voorloopig heel juist, langs den weg der getrapte verkiezing; zie in verband hiermede ook het voorkomende op bll. 326 en 327.

De schrijver besluit zijne studie op bl. 330 en 331 met deze belangwekkende, als gezond en juist doordachte aan te merkene mededeelingen:

„.... Ook voor de Zending is hier een taak. Wij herinneren aan het hierboven reeds genoemde feit, dat in Br.-Indië bij de meest achterlijke stammen juist de zendelingen met goeden uitslag de denkbeelden der coöperatie hebben gepropageerd.

„Wanneer straks de coöperaties, vooral de verkoopscoöperatie van handelsgewassen, grooten omvang mochten hebben verkregen, zal het van belang zijn, (juister: allicht kunnen zijn), dat Europeanen van erkende bekwaamheid zich als ambtenaren (beter: „functionnarissen") in dienst der Inlandsche coöperatie willen stellen."

„Aldus zal de samenwerking van de Indonesiërs onderling en van dezen met Europeanen zegen kunnen brengen. De „non-coöperatie"-beweging, schepping van eene kleine onpractische groep zal ten slotte moeten worden opgegeven en zal verdwijnen als een zeepbel in de lucht. Een coöperatieve volksbeweging opent verre perspectieven voor de opvoeding („dus de opheffing"; Steller) der Javanen. De aanraking met den nieuwen tijd heeft Indië in beweging gebracht. Tal van krachten en eigenschappen, sluimerende in de volksziel komen tot ontwikkeling; dit kan veel beloven voor de toekomst. Dat daarom de coöperatie moge medewerken tot de volle ontplooiingen dezer krachten ter verheerlijking Gods."

Het verdient bijzondere vermelding, dat indien de naaste toekomst de ontwikkeling zou brengen, zooals die den schrijver en met hem aan tal van anderen gelijkgezinden en weldenkenden, voor oogen staat, dus in de richting van de krachtige en succesvolle Boekesche „auto-activiteit", dit hoogstwaarschijnlijk in flagrant conlict en hevige botsing zal komen met streven en pogen van den heer Djajadiningrat, gericht op de schepping van een wel toegerusten, goed georganiseerden en krachtigen middenstand op Java.

Zooals het verloop in Europa zoo overtuigend en opvallend leert, zal zulks tot een bitteren strijd met den handeldrijvenden middenstand en later met den groot- en overzeehandel en den industrieelen middenstand kunnen leiden. Zij verliezen in Europa gestadig terrein en moeten steeds meer wijken voor den veel meer efficienten en „überlegen" gebleken coöperatieven bedrijfsvorm. Zij weren zich dan ook, kan men wel zeggen, met de kracht der wanhoop, tegen de nieuwe bedrijfsvorm, die onwillekeurig meermalen aan eene stoomwals doet denken, of aan een oorlogstank, al is zij wel een der beste draagster, ja de verpersonelijking van internationale vredelievendheid; reeds in 1867 werd immers het woord gesproken: „Coöperation is peace", en kan alleen reeds daarom niet met het Christendom en christelijk beginsel, hoe ook, strijdig zijn of strijdig geacht worden, maar moet daarmede juist in de beste denkbare en meest harmonieuze overeenstemming heeten.

Ten slotte moet echter op eene betreurenswaadig te noemen leemte gewezen worden. De schrijver had zich bij het geven van eene nadere kenschetsing van een voorbeeld niet slechts moeten bepalen tot Britsch-Indië, maar voor Ned.-Indië als Dritter im Bunde, als niet minder overtuigend en bewijskrachtig, ja zelfs indrukwekkend collectief voorbeeld, op zijn minst moeten wijzen op: Nederland, zooal niet zoo uitvoerig behandeld als Britsch-Indië, dan er toch veel meer over moeten vermelden dan de al te schrale, daarbij totaal niet door, zij het ook maar sobere statistisch gegevens gestaafde en ultrakorte

mededeelingen van slechts een derde gedeelte van bl. 298 en dan nog wel als teboekstelling van mondelinge mededeelingen van Prof. Blink. Het spijt steller dezes dan ook zeer, des schrijvers aandacht niet te hebben kunnen vestigen op stellers integraal overzicht van de Landbouwcoöperatie in Nederland, in het Boerenjaarboek van 1926; het eenige, waarin sinds 1907 dit overbelangrijke niet zoozeer ingewikkeld als veelomvattend en vooral veelbeteekenende onderwerp in zijn geheel is behandeld. Het toeval wilde namelijk, dat de schrijver in Juni of Mei naar Indië vertrokken is, terwijl steller in Mei van een vrij langdurig verblijf in het buitenland. teruggekeerd was.

In zeer ruwe samenvatting zijn de uitkomsten der Landbouwcoöperatie over 1928 voor Nederland:

totaal tegoed aan deposito's, spaargelden en reserven bij ± 1250 boerenleenbanken:	± 450 mill. gld.
id. id. bij hunne 2 Centrale:	± 15 „ „
totale waarde der zuivelproducten uit de coöperatieve zuivelbedrijven:	± 310 „ „
t d.id. van de op veilingen verkochte groenten, fruit en bloemen:	± 110 „ „
id. id. van den gezamenlijken inkoop van landbouwbenoodigdheden:	± 72 „ „
id. id. der voortbrengingsbedrijven voor suiker, strookarton, superphosfaat, aardappelmaal:	± 70 „ „
id. id. der eierenmijnen:	± 11 „ „

Deze opgave is nog niet eens volledig; maar het totaal van 465 in het credietwezen en van ongeveer

600 mill. gld. voor de overige takken van coöperatief bedrijf hadden toch wel genoemd moeten worden.

Het bekend maken van deze imposante uitkomsten had, naar stellers inzien, in het betoogsverband en voor krachtige versterking der ook propagandistische strekking van het sympathieke proefschrift, niet achterwege moge blijven; het zijn grootsche resultaten en bewijzen van de meest zuivere auto-activiteit, ontplooid onder de koelneutrale, juister wel, de onverschillige houding der overheid, jegens deze beweging; hare verbazingwekkendheid is gelegen in het feit, dat zij eerst na 1896 begonnen, en dus thans deze jongste der bedrijfsvormen in ons geld-, crediet-, en andere gewichtige bedrijven tot eene achtenswaardige grootte is uitgegroeid; het terrein, dat zij veroverd heeft, is niet alleen haar vast bezit geworden, maar zal in weerwil van allen tegenstand en bestrijding, met welke middelen ook, blijven groeien; want de macht van het kleine in doelbewuste, krachtige eendrachtigheid van zeer velen, is aloverwinnend en onoverwinnelijk; de „kleine" dat zijn de onmiddellijk belanghebbenden, die hunne belangen in hun eigen handen hebben genomen en vooral die getoond hebben, ze daarin stevig te hebben kunnen vasthouden.

Ware het dus niet plicht geweest, om aan dit, ook van sociaalpaedagogisch standpunt zoo waardevolle en leerrijke gebeuren in het proefschrift eene plaats te geven? Vooral ook met het doel, om het op deze wijze zoo goed bekend te helpen maken in Ned.-Indië, dat hier te land vertoevende, terzake bevoegde Indonesiërs, bij voortduring door studie, kennisnemen der meest recente gegevens en vooral van de coöperatiepractijk, die in de „binnenlanden van Nederland", als het ware op een reuzenpresenteerbord, steeds ter bezichtiging en kennisneming ligt voor ieder ernstig belangstellenden, hun voordeel kunnnen doen tot heil en voorspoed van hunne Land- en Volksgenooten.

E. SCHMüLLING.

Van Week tot Week.

Ter gelegenheid van zijn 40-jarig dienstjubileum is aan den Regent van Batang (Pekalongan) Raden Mas Adipati Ario Dhipokoesoemo de groote gouden ster van trouw en verdienste toegekend.

Het aantal thee-ondernemingen, dat zich vrijwillig eene productiebeperking oplegt, groeit voortdurend. Daar deze maatregel hoofdzakelijk tot uiting komt in eene vermindering van het percentage der inferieure soorten, kan zij aan de reputatie van het product op de wereldmarkt zéér ten goede komen.

Het Lagerhuislid der Arbeiderspartij, Kenworthy, is na een studiereis in Engelsch-Indië, tot de conclusie gekomen, dat het gros der Indiërs naar een omwenteling streeft en niet bevreesd is voor den politieken en maatschappelijken chaos die hieruit zou voortkomen. Zij redeneeren dat zij even goed als de Russen na verwarring en bloedvergieten orde zouden kunnen stichten. Het voorbeeld en de voorschriften van Moskou zijn dan ook de grondslagen van de oproerige propaganda in Britsch-Indië. Kenworthy komt tot de slotsom dat Engeland òf Britsch-Indië zou moeten ontruimen en aan zijn lot overlaten òf het krachtig besturen en er de orde handhaven. Een tusschenweg met een politiek van langzame tegemoetkoming schijnt hij niet meer als mogelijk te beschouwen.

Het is jammer dat de stem van dezen arbeidersleider zich niet op een recent gehouden Koloniaal Congres kon doen hooren.

De uitvinding van dr. Bergius, welke de bereiding van suiker uit hout mogelijk maakt, zal het eerst in Tsjechoslowakije in de practijk worden toegepast. Te Praag is een consortium gevormd, dat in den loop dezer maand in een aktiengesellschaft zal worden omgezet en dat over een fabriek in Slowakije beschikt, die binnen een jaar met de verwerking van hout tot suiker zal beginnen.

De Vereeniging „Het Generaal van Heutzfonds" heeft te Amsterdam haar 25-jarig bestaan gevierd. Wij brengen gaarne hulde aan wat de Vereeniging, onder zijn energiek bestuur gedaan heeft, ter behartiging van de stoffelijke en moreele belangen van kinderen van Indische militairen beneden den rang van officier. Men vraagt zich wel eens af, of Nederland apprecieert wat zij aan de voorbeeldige, kalme plichtsbetrachting der Indische militairen van alle rangen, te danken heeft.

Mr. J. H. van Hasselt, de voorzitter van den Bond van Eigenaren van Nederl.-Indische Suiker-Ondernemingen is na een smartelijk ziekbed overleden. De Beniso verliest in hem een erkend bekwaam voorzitter en Oost en West een goeden trouwen vriend, wiens nagedachtenis zeker in eere zal worden gehouden.

De heer Eric Miller heeft in een vergadering der United Serdang (Sumatra) Rubber Plantations als zijn meening uitgesproken, dat de Engelsche en Nederlandsche producenten den prijs kunnen verhoogen tot een rendabel peil door een matige productie beperking. De huidige depressie behoeft slechts een tijdelijk karakter te hebben, indien overal maar gezond verstand wordt gebruikt.

Verschenen is de M. v. A. op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer nopens de begrooting van Ned.-Indië. Naast groote appreciatie voor het wilskrachtig geluid dat daaruit spreekt, is het ons een te grooter teleurstelling te lezen dat de minister meent niet te kunnen voldoen aan het verlangen, uitgedrukt in de door den Volksraad aangenomen, gewijzigde motie-Van der Weyden, betreffende de pensioenen van de oud-Indische Militairen. Deze toch, hebben beter aan Indië en Nederland verdiend, voor het voorname aandeel dat zij hadden in het grootsche werk van pacificatie en volkswelvaart, dan een kommervollen ouden dag, die thans, voor velen hunner, hun lot is.

Den heer G. J. Diekema, Amerikaansch Gezant bij ons Hof werd door de Vereeniging „Nederland in den Vreemde" een gastmaal aangeboden. Als een bijzonderheid, waarmede hij zeker vele Nederlandsche harten veroverd heeft, zij vermeld dat de heer Diekema de welkomstgroet van den voorzitter, den heer P. J. de Kanter, beantwoordde met een keurige en interessante rede in zijn moedertaal, het Nederlandsch. Hulde en dank voor deze attentie.

Het Congres der Partij Sarekat Islam te Jogja bijeen, heeft een „raad van departementsdirecteuren" ingesteld en onder presidium gesteld van den heer Tjokroaminoto. Is dit zotternij of spotternij??

Een staking van 70 toekans is bij de Gas Mij. te Medan uitgebroken. Het bedrijf ondervindt geen stagnatie.

In een buitengewone vergadering van het bestuur van de Tin Producers Association is het besluit van het uitvoerend comité tot beperking van de productie, op 14 December genomen, goedgekeurd. Verklaard wordt, dat de onderhandelingen welke nog gaande zijn met de producenten in Nederlandsch-Indië, een bevredigend verloop hebben. In de Maleische staten, Nigeria en Bolivia, is de productie reeds beperkt en de maatschappijen in Cornwales, Australië, Zuid-Afrika en de Belgische Congo zullen aan de beperking van de productie eveneens deelnemen.

Bij de behandeling van de begrootingsafdeeling justitie verklaarde de regeering bij monde van den directeur van justitie, dat met de vervanging van de poenale sanctie door het stelsel van vrijen arbeid de grootste voorzichtigheid, alsmede overleg moet worden betracht. Spreker gelooft, dat het nieuwe ontwerp, inzake de inkrimping van de poenale sanctie dan ook in breede kringen bevrediging zal wekken.

Te hopen is, dat dit ook het geval zal zijn nadat de eindredactie zal zijn vastgesteld.

*) *Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en N. R. Ct.*

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

BOEATAN'S NIEUWE AANWINSTEN en Ikat-Expositie Coll. Frans in Korte Voorhout 6 te 's-Gravenhage.

Gaarne maken wij in de rubriek van „Het Koloniaal Weekblad" geregeld melding van de bij Boeatan telkens binnenkomende nieuwe zendingen van Kunstnijverheid-artikelen uit alle oorden van den Nederlandsch-Indischen Archipel, natuurlijk mede in de hoop, daardoor meer en meer bezoekers te winnen voor de zoo belangrijke en smaakvolle Toonkamers in Heulstraat 19, te 's-Gravenhage. Want wel trekt het uitstalraam aan de straat vele nieuwsgierigen, die er voor blijven staan kijken en buiten opmerkingen maken, welke dikwijls getuigen van grove onwetendheid, waartegen door ingewijden, binnen, de remedie zou kunnen worden gegeven. Maar weinigen zijn belangstellend genoeg om den drempel te overschrijden èn bij de tentoonstelling, èn in de vóór- en achterzalen binnen, hun licht op te steken en te genieten van de groote verscheidenheid Indonesisch kunst-handwerk, welke daar te bewonderen valt.

De toegang is voor een ieder vrij, van v.m. 10 uur tot n.m. 6 uur, ook voor leerlingen van scholen, aan wie, zoo het bezoek te voren aangekondigd wordt, de gewenschte uitleggingen gaarne worden gegeven. Zoo waren er onlangs, als gewoonlijk bij iederen cursus, de vrouwen en meisjes der „Koloniale School" (Westeinde 46, te 's-Gravenhage) onder geleide van een paar harer leeraressen, vol belangstelling aan het rondzien en luisteren naar wat men haar vertelde en liet zien, hetgeen haar in het mooie land, waar zij eerlang heengaan, te wachten staat op kunstgebied, als zij daarvoor tenminste ontvankelijk zijn, hetgeen bij de meesten wel het geval is, na de rechte kennismaking er mede.

Welke onderwijs-inrichtingen volgen in deze het goede voorbeeld der „Koloniale School voor Vrouwen en Meisjes"?

Dat zou een *zéér belangrijke nieuwe aanwinst,* niet alleen voor Boeatan", maar vooral ook voor de leerlingen dier scholen kunnen zijn!

Van de nieuwe aanwinsten op het gebied van Indonesische Volkskunst, wordt telkens door Boeatan een deel tentoongesteld voor het groote uitstalraam aan de straat, terwijl de rest binnen zooveel mogelijk op den voorgrond wordt geplaatst, om ook telkens een afwisselend beeld van dien veelomvattenden handarbeid te toonen.

Ook de dagbladen verleenen hun zeer gewaardeerde medewerking door in hunne agenda's te vermelden welke speciale tentoonstelling er in Heulstraat 19 te zien is.

Zoo werd onlangs aangekondigd die van *Toradja*-volkskunst, waarbij naast het model der Midden-Celebes woning met haar fraai gekleurd snijwerk, te zien was hoe diezelfde sierkunst door de *Toradja's* met succes toegepast is op houten doozen en vruchtenschalen, maar ook hoe zij niet minder bedreven zijn in de ikatkunst — getuige hun mooie dooden-doeken — en in het bamboesnijwerk.

Daarna werd tentoongesteld: de *nieuwste zending uit de Preanger,* door de goede zorgen van *Raden Ajoe Sangkaningrat,* gemalin van den Regent van Bandoeng, laatstelijk aan „Boeatan" gestuurd. Deze bestaat o.a. uit: fleurige zijden weefsels van de door haar opgerichte weefschool, zeer geschikt voor dameskleeding; decoratieve batiks in het *balagbag*-(wolken) patroon voor tafelkleeden en spreiën; fijn vlechtwerk, ook in den vorm van hoeden, welke menige Parijsche modiste zouden doen watertanden en wederom die miniatuur *golok's* (sigarenpuntafsnijders), welke verleden jaar op de *Ita* terecht zooveel aftrek vonden.

Thans is Boeatan's Tentoonstelling, niet alleen in Heulstraat 19, maar ook in de bovenzalen van Korte Voorhout 6, te 's-Gravenhage, daartoe welwillend afgestaan door het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West", (zie bovenstaande advertentie), gewijd aan de onvergelijkelijk mooie volkskunst uit den Timor-Archipel, welke in Nederland nog véél te weinig gekend en gewaardeerd wordt.

Van het eiland Alor, met zijn hoofdplaats Kalabahi, kwam, door bevriende handen, een merkwaardige zending *Moko-Moko,* de beroemde bronzen keteltrommen, welke ook ginds een groote waarde hebben, ook als ruilmiddel. Men zegt, dat vroeger een Alorees voor een zestal dezer instrumenten zich een vrouw kon koopen! Wij bewonderen er de sierlijkheid van en gebruiken ze gaarne, met de opening naar boven, als bloemstandaard of, omgekeerd, als aanschuiftafeltje bij rooken en theedrinken; voor beide praktische doeleinden zijn zij als expresselijk gemaakt. De Alorees zou zich hierover zeker hoogelijk verwonderen!

Niet minder beroemd zijn, sinds prof. Loebèr er zoo loflijk over schreef, de Timoreesche bamboesnijkunst — de prachtige *tibags* (kalk- en tabakskokertjes) — het vlecht- en kralenwerk, in den vorm van banden, ter versiering der vrouwensarongs, sirihdoozen, taschjes, bekleeding van kalkkokers, enz. Het is verwonderlijk, welke fraaie kleuren-combinaties die inboorlingen van de geïmporteerde kralen weten te maken.

Last, not least munten zij uit in de *ikat*-kunst. Op bijna alle eilanden van den Timor-Archipel worden de prachtigste *ikat*-weefsels vervaardigd, in de grootste verscheidenheid, zooals te zien is aan de *prachtcollectie-Frans,* welke in Voorhout 6, Den Haag, a.s. Zaterdag om 4 uur door den heer *C. J. van Kempen,* Lid van de Tweede Kamer der St.-Gen. en oud-President van Timor, zal worden geopend. Omdat ook van de bewerking daarvan nog veel te weinig hier te lande bekend is, ruimen wij gaarne een plaatsje in aan de volgende beschrijving er van door een waardeerend, artistiek deskundige, in het oord van herkomst vertoevend.

IETS OVER IKATTEN.

door A. BOUMAN—HOUTMAN te Kalabahi.

In den Timor-Archipel wonen, en onverschillig blijven voor *ikats,* lijkt mij onmogelijk.

De fraaie *selimoets* (omslagdoeken of dekens) van

Soemba, Keo, Endeh, Savoe, Rotti, Amerassi, Amanoean en Beloe, die ons in Koepang (hoofdplaats van het eiland Timor) bijna dagelijks gebracht werden, spraken zoo'n wonderlijke taal, dat ik er door getroffen werd en vanzelf begon met vergelijken en bestudeeren der kleuren, motieven en weeftechnieken.

Het was dan ook met een zeer zwaar hart, dat ik afscheid nam van Koepang met haar doekenweelde, om te gaan naar het eiland Alor, waar de bevolking zich nog „kleedt" met een schamel stuk boombast.

In de Chineesche *toko's* (winkels) trof ik wel *kains* (doeken) aan, die door de kustbevolking geweven waren en die hier-en-daar een spoortje van ikat-werk vertoonden, maar ze waren in zulke helle kleuren uitgevoerd, dat mij alle lust om er wat meer aandacht aan te besteden, verging.

Bij een bezoek aan den Radja (vorst) van Alor te Doelolong echter, zagen wij verscheidene vrouwen in geïkatte sarongs. De motieven waren vrij eenvoudig, niet scherp-omlijnd, vaag afstekend tegen het blauwe fond, echter ze waren geïkat en dit schudde mijn ikat-liefde wakker.

Op ons verzoek gaven de vrouwtjes een kleine demonstratie van het spinnen, kloenen, opspannen der draden (lolo), ikatten, kleuren en weven.

Het ging alles zoo gewoon en pretentieloos, dat mij de lust bekroop het ook eens zelf te doen.

Twee vrouwtjes namen op zich mijn *goeroe* (leermeesteres) de worden.

Ze hielden woord en op een morgen kwamen ze met *opa* *), *slaga* **) en weefgetouw bij ons.

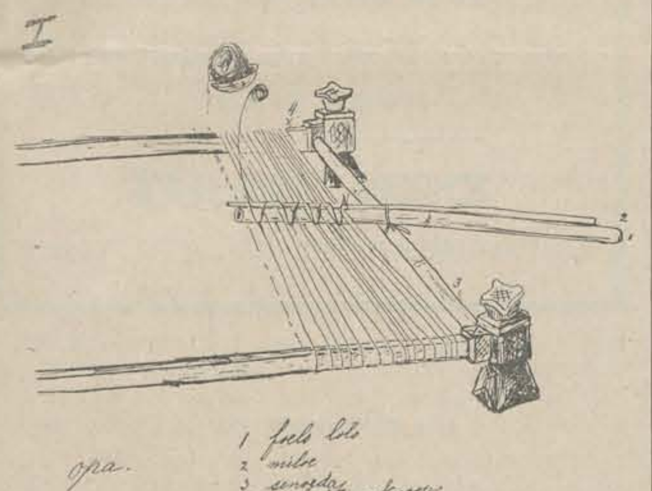
Ze hadden ook een pak zelfgesponnen draden bij zich, maar ze overtuigden mij van de minderwaardigheid van de zeer ongelijk gesponnen katoen, zoodat we besloten maar op de *passer* (markt) „*toko*",- (geïmporteerd) garen te koopen †).

In de *toko's* waren garens in overvloed, in de meest helle kleuren. Deze garens komen uit Japan en zijn niet duur.

Echter lijkt me de kwaliteit minder goed dan die van de mooie dikke garens, die ik van de textielschool te Bandoeng mee kreeg. De kleuren zijn waschecht, doch te fel om mooie combinaties te vormen.

Na onze keuze bepaald te hebben op goudgeel en zacht-groen, togen we aan het kloenen. Dit geschiedde met één draad en duurde den heelen dag.

Den volgenden dag werd de *opa* klaargezet en begon het *lolo* ***).

Een ronde bamboe, *foelo lolo,* met een platte banboelat: *miloe* er bovenop, werd op de *senoeda,* de dwarsbamboe van de *opa,* gebonden.

Bij 4 werd de draad aan de *opa* gebonden en daarna tusschen de *miloe* en *foelo lolo* door gehaald. Twee maal gebeurde dit. De derde keer liep de draad onder langs de *foelo lolo* en meteen werd een lus gevormd door een roode draad. De vierde maal liep de draad weer ongestoord tusschen *miloe* en *foelo lolo,* doch de 5e ging weer onderlangs den *foelo lolo.* De roode draad maakte nu echter een lus aan den anderen kant van den *foelo lolo.* De even draden liepen dus tusschen de *miloe* ,de oneven liepen onder den *foelo lolo* en werden beurtelings aan de linker- of rechterzijde ervan, omlust door de roode draad. De scheringdraden werden dus verdeeld in een even en oneven deel, in boven en onderhelft, en zoo werd de mechanische kruising bij het weven voorbereid.

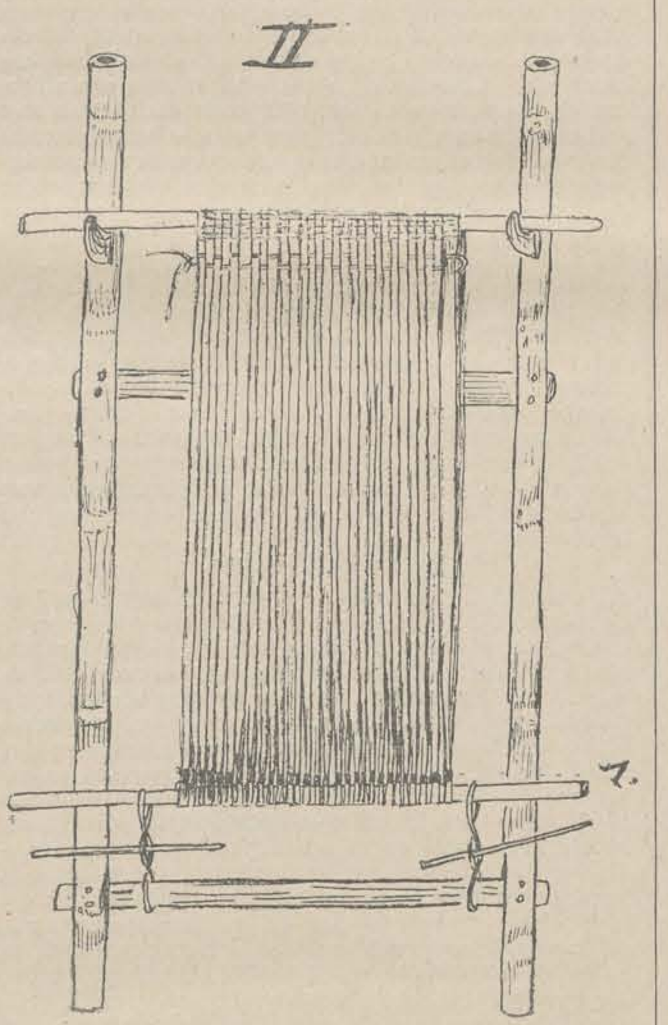
Toen de schering de gewenschte breedte had, werd de *foelo lolo* uit de draden gehaald, de *miloe* echter bleef in de lussen. De *senoeda's* werden losgemaakt en de geheele *opa* werd vervangen door het weefgetouw.

De *foelo lolo* werd nu tot roller gemaakt, de *miloe* deed dienst als ophaler. Vlug werden twee palmbladen door de draden gevlochten, die telkens 6 draden bijeen hielden; zoo'n bundeltje van 6 heet een *keloema.*

En nu werden pl.m. 20 inslagdraden geweven.

Twee palmbladeren namen de verdeeling in even en oneven draden van de lussen over, waarna de *miloe* en de lussen verwijderd werden.

De schering werd toen overgebracht op de *slaga.*

slaga
1 kepala

Dit is een raam (zie afb. II), waaraan 2 houten haken. Door de schering worden twee bamboes gehaald, waarvan de bovenste op de haken wordt gelegd, terwijl de onderste met touwen stevig aan het raam wordt bevestigd.

Nu worden de bundels van 6, de *keloema's,* ieder met 6 draden aan de onderzijde van de schering samengebonden. Eén *keloema* telt dus nu 12 draden. Vlak langs de bamboe wordt geïkat en zoo ontstaat een rechte lijn: de *kepala,* die tevens de *keloema's* makkelijk doet onderscheiden.

Het dubbel ikatten is hier dus algemeen in gebruik. Vandaar dat de doeken alle in de lengte 2 helften vertoonen, die elkaars spiegelbeeld zijn. Dajakdoeken echter zijn niet in 2 helften te verdeelen.

Het ikatten als bewerking valt erg mee. Na de hoofdfiguur uitgezet te hebben, vulde ik rustig het vlak, tot ik tevreden was over mijn vlakvulling. Het dubbelikatten bracht me ertoe ook 4 dubbel ikatten te probeeren en dus 2 scheringen op elkaar te leggen. Mijn *goeroe's* vonden dit heel best en ten laatste bewerkten we een symetrisch ornament slechts half, want we hadden de schering ook in de breedte dubbelgeslagen. Zoo pasten we dus 8 dubbel ikatten toe. (Wordt vervolgd.)

*) *opa:* opspanraam voor de schering.

**) *slaga:* raam waar de schering op wordt overgebracht voor het ikatten.

†) Dat was jammer, want juist het ongelijke der zelfgesponnen garens geeft een eigenaardige, artistieke bekoring aan het handweefsel. Red.

***) *lolo* is het spannen der schering, zei afb. I.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Tien jaren Volkenbond.

De bekende vertegenwoordiger der internationale gedachte, Henry de Jouvenel, schreef kortgeleden over den toestand in Europa o.m.: „Het kraakt overal in het Europa van het Verdrag van Versailles. Het ware noodig, dat *de Volkenbond* zich haastte een onbetwist gezag te scheppen. Maar zijn gezag schijnt met het jaar juist te verzwakken. In plaats van dat de Europeesche orde geboren wordt, groeit de Europeesche wanorde; de militaire orde-waarborgen verdwijnen, voordat de vreedzame waarborgen verzekerd zijn. Algemeen heerscht malaise en nooit is *de openbare meening* zóó onverschillig geweest. De Europeesche maatschappij schijnt in te slapen temidden van de vulkanen. Let op het ontwaken!" Anderen wijzen op het Chineesch—Russische conflict. De *Deli Crt.* (10/1) moet op den tienden verjaardag van de onderteekening van het Verdrag van Versailles erkennen, dat de feiten weinig reden geven tot optimisme ten aanzien van den Volkenbond en de verhouding der Volken. En toch — zoo vervolgt zij — is er onder zoovele donkere teekenen *toch een lichtpunt.* Daar is, met en sedert Genève, een nieuwe geest in de wereld gekomen. Die geest moge zeer zwak zijn en weinig daadwerkelijke resultaten meebrengen, eens geboren zal hij niet meer kunnen sterven en onder betere omstandigheden aanzwellen tot een sterke overtuiging, die in de verhouding tusschen de volkeren wonderen zal kunnen verrichten. Wanneer de tijd daar is. Het is waar, de dragers van dezen geest, de bewuste sterke dragers ervan, zijn nog niet talrijk, maar dat waren ook niet de eerste voorvechters tegen de slavernij. En toch hebben zij, na jaren van arbeid, hun doel weten te bereiken. Zoo zullen ook deze voortrekkers den geest der menschheid voorbereiden, opdat hij zal uitgroeien tot de machtige overtuiging, wier resultaten door niets of niemand meer kan worden tegengehouden. Het gaat hier niet om enkele jaren, het gaat hier om den geest der menschheid, die slechts rekent bij generaties en eeuwen. Achttien eeuwen moesten verloopen sedert het begin onzer jaartelling, voordat de Volkenbond geboren kon worden. Zou het zoo vreemd, en zoo heel erg zijn, wanneer er nog een eeuw noodig zou zijn, om dezen of een anderen Volkenbond tot vollen wasdom te brengen? Zouden we dezen levenden boom niet moeten verzorgen, omdat hij niet vruchten kan geven voor hij rijp is? Toch zeker niet. Voor wie ooren heeft om te hooren is het duidelijk, dat *de geest der internationale gedachte* zich op menige wijze manifesteert, dat die geest overal tot in de diepste schuilhoeken werkzaam is. Wanneer de menschheid zich ervan bewust zal worden, dan zal hij blijken overal aanwezig te zijn en zal het niet moeilijk vallen den rijken oogst ervan binnen te halen. In deze ontwikkeling heeft de Volkenbond een rol van beteekenis gespeeld en kan hij een steeds grooter rol gaan spelen. Dat is voor ons het nut van deze tien jaren Volkenbond.

Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* (11/1 „Tien j. Volkenbond", Van Overbeek), *De Loc.* (3/1, blz. 15 „Rondom"; blz. 49 „Het Verre Oosten"), het *Soer. Hbl.* (31/12 „Europa in 1929", Villanus) en *De Sum. Post* (7/1 „Zuid-Amerika"; 10/1 „Tien j. Volkenbond"; 11/1 „Sovjetdiplomatie in Oost-Azië").

Oostersch letterkundig Hooger Onderwijs.

De Loc. geeft een verslag van „Het 10de Congres van het Java Instituut te Solo" (30/12, blz. 1 en 9; 2/1, blz. 3). Het Java Instituut wenscht in Indië *de litteraire faculteit.* In 1926 werd de Oostersch-klassieke afdeeling der A(lg.) M(idd.) S(chool) te Solo ingesteld; de propaedeutiek werd overgebracht naar de Middelbare School. De Commissie van 1919 (w.o. prof. Krom te Leiden) beoogde voornamelijk de competente opleiding van *4 categoriën* van personen: taalleeraren, leeraren in de cultuurwetenschappen, rechterlijke ambtenaren en ambtenaren van het Inlandsch Bestuur. Voor de Inlandsche B. B.-ambtenaren wordt van vele zijden geroepen om hoogeschool-onderricht; op den duur zal het er zeker van moeten komen — meende de eerste spreker, *dr. G. W. J. Drewes* —. Voor de a.s. rechterlijke ambtenaren is reeds gezorgd door de instelling van de Rechtshoogeschool, zoodat dus alleen de twee eerste categorieën nog steeds geen hoogere opleiding in Indië kunnen krijgen. Spr. stond stil bij het hand over hand toenemend taalbederf en voorts bij de waarde van de vergeestelijking van de cultuur, waarop in Europa, gezien het daar dreigend gevaar, sterk de nadruk gelegd wordt. In verband hiermede wees spr. op de algemeene waarde van het litteraire en wijsgeerig hooger onderwijs. Naast zijn bizondere taak als opleidingsgelegenheid tot diverse maatschappelijke betrekkingen en als leidend orgaan van litteraire en historische vakwetenschap heeft het nog deze functie, dat het in niet geringe mate bijdraagt tot het aanbrengen van de geestelijke sfeer, welke de geheele studie op hooger plan brengt. Van daar dan ook, dat het zeer wenschelijk moet worden geacht, om met de instelling der letterkundige faculteit tevens de Universiteit van Batavia te stichten. Tenslotte zal moeten worden overwogen, of ook niet *het Nederlandsch* en de *Nederlandsche beschavingsgeschiedenis* als vakken

zullen worden op gebracht, niet alleen om zichzelve, maar ook als inleiding tot de kennis van het West-Europeesch cultuurleven, waarvan het Nederlandsche een onderdeel is. De weg naar het Westen zal uiteraard nog langen tijd via het Nederlandsch loopen, en aldus zal men dan op ongezochte wijze ook langs een anderen weg dan dien der wetenschappelijke methode, welke men overneemt, met het Westen in contact komen. Spr. eindigde met den wensch dat men de instelling van het schaffen van de mogelijkheid voor het ontvangen van Oostersch letterkundig Hooger Onderwijs als een gebiedende noodzakelijkheid zou gaan beschouwen. De tweede spreker, *Dr. S. J. Esser*, stelde in zijn prae-advies het ideaal voorop van een intensief Austronesisch cultuurleven met Ned.-Indië aan de spits, door Nederlandsch Indische energie tot bloei gebracht. Niet alleen voor geheel Ned.-Indië, in al zijn geledingen, is het bezit van een litteraire faculteit van universeel belang, hetzelfde geldt het Nederlandsche Imperium in het algemeen.

De *Deli Crt.* maakt melding van een „Engelsch oordeel over ons koloniaal bestuur" (11/1), *De Loc.* beschrijft „De Nederlandsche Oudheden" op Celebes (2/1, V. I. v. d. Wall).

Het vrijzinnige regiem.

Het *Soer. Hbl.* (31/12 „Wisseling des Jaars") ziet in het werk van *Genève en de toenemende voorlichting over Indië* twee factoren, die in hooge mate medewerken tot het stimuleeren van *vrijzinnige stroomingen* ten aanzien van *het koloniale beleid in Nederland*. De thans in Holland steeds ruimer verspreide kennis van Indië betr. primitieve verhoudingen, de op zoo geheel andere leest geschoeide toestanden, welker natuurlijke verklaring slechts voor hen, die Indië kennen, te vinden is, hebben in het oog van Nederlanders, alleen vertrouwd met Nederlandsche verhoudingen en toestanden, vaak een min of meer verwarrenden en vertroebelenden invloed. Een ander deel van de voorlichting in Holland over Indië is er op gericht, de bevoking en haar levenswijze, zeden en kunst te idealiseeren, en dat werkt niet minder vertroebelend en verwarrend. Men moet er helaas wel stellig rekening mede houden, dat b.v. de beperkingen van het vrije woord (die het *Soer. Hbl.* nog niet toereikend voorkomen) ook onder Nederlanders van zeer gematigde politieke inzichten soms worden beschouwd als een aanwijzing, dat er aan dit regiem nog heel wat ontbreken moet. Naarmate de telegrafische en andere berichtgeving uitvoeriger wordt, wordt de mentaliteit van hen, die zuiver zijn ingesteld op West-Europeesche verhoudingen, geprikkeld in een richting, die zeker geen waardeering voor Indië beteekent. Natuurlijk is dit geen reden, om de voorlichting over Indië beperkingen op te leggen, maar het is wel degelijk een factor, waarmede men voortdurend rekening moet houden. Het *Soer. Hbl.* stelt dus vast, dat er voorhands alle reden bestaat te gelooven aan een *voortzetting van het vrijzinnige regiem* ten aanzien van Indië. De natuurlijke reactie daartegen, het besef, dat de koloniale Nederlander goed zal doen zich zelf te helpen, waar anderen dit naar alle waarschijnlijkheid zullen nalaten, heeft in 1929 zijn uitdrukking gevonden in de oprichting van de Vaderlandsche Club. De krachten en stroomingen, die tot haar ontwikkeling leidden, vonden prikkels van twee kanten: uit het moederland en uit Indië.

Wij verwijzen naar: *De Loc.* (4/1, blz. 34 „De jaarwisseling") en de *Java-Bode* (2/1 „De P. E. B." herdoopt in N.-I. Associatie—Party; 3/1 „Volksraad en Rekenkamer, I").

De huiszoekingen.

De *Deli Crt.* (10/1) juicht de officieele verklaring van de Regeering toe als systematisch, bondig en vooral logisch. De indeeling in drie deelen, ten aanzien van de motieven van het onderzoek, de voorloopige resultaten ervan en het verder Regeeringsbeleid jegens de volksbeweging, voldoet aan strenge eischen van zakelijkheid en stelselmatigheid. Als het belangrijkste deel der verklaring beschouwt de *Deli Crt.* het onder secundo genoemde: Ofschoon wegens het korte tijdsbestek pas een deel van het verzamelde materiaal geschift en verwerkt is, en in verband met het feit dat het een zaak der Justitie is, kan aangaande de voorloopige resultaten slechts medegedeeld worden, dat in diverse opzichten het vermoeden reeds bevestiging heeft gevonden, hetwelk tot het optreden aanleiding gaf, dus *samenspanning tot opstand, alsmede deelneming aan een vereeniging met als oogmerk het plegen van misdrijven.*

De Loc. (31/12, blz. 15 „Een goed einde") had de gelegenheid in West-Java het optreden van de Overheid tegen *het extremisme* gade te slaan. Ieder zou h.i. versteld staan, indien hij kon waarnemen hoe gebrekkig, verward en onbeholpen deze beweging is en hoe zij nochtans of wellicht juist daardoor, dwingende macht verkreeg over duizenden. De gestadige inwerking er van veroorzaakte een buitengewoon ver doorgewerkte verzwakking van het prestige van het Gezag: in stad, kampong en desa in West-Java werd over omverwerping van het Bestuur door het gewone volk als iets dat zeer gewoon en zeer nabij was, gesproken. De ernstige beteekenis van de gevolgen der extreme actie is thans dermate evident, dat elke rechtvaardiging der maatregelen van de Overheid verder overbodig kan worden geacht.

De Loc. (30/12 t/m. 4/1), het *Soer. Hbl.* (30/12 „De 2de klap"), de *Java-Bode* (4/1 „De houding van de Regeering"; 6/1 „Staatsgevaarlijke organisaties" en „De actie tegen de P. N. I."; 7/1 „De waarschuwing van Augustus") en het *Bat. Nwsbl.* (2/1 „Een waarschuwing aan de Indonesiërs", Dr. Soetomo; 3/1 „De actie tegen de P. N. I.", Ind. Volk en Middendorp) bevatten mededeelingen en beschouwingen over de huiszoekingen.

Het verbouwen van handelsgewassen door de bevolking

Al erkent de *Deli Crt.* (6/1 „Niet terug naar de Rijst") de redeneering van „De Loc." (23/12 „Terug naar de Rijst?") voor Java als juist, toch ligt h. i. de zaak in de *Buitengewesten* met hun overvloed van grond er geheel anders. Deze bevolking, gewend aan een extensieven rijstbouw op ladangs, welke ternauwernood in de voeding kan voorzien, is op ruime schaal begonnen om hun voordeel te zoeken in het planten van exportproducten, als koffie en rubber. Zij heeft dat gedaan met groote resultaten. Ook al nemen we aan, dat een groot deel van de in boomtijden verdiende gelden weer verloren gegaan zijn, dan staat toch vast, dat een ander deel daarvan haar in staat heeft gesteld zich verder te ontwikkelen, betere huizen te bouwen, auto's aan te schaffen en nieuwe tuinen aan te leggen. Het zou al een angstige en kortzichtige politiek zijn om, nu, onder den indruk van minder gunstige tijden, dadelijk weer cverstag te gaan. Laat de bevolking in dit opzicht ook maar eens de economische ervaring van de ondernemingen deelen; zij kan er evengoed als wij, economische lessen uit putten, die voor hare verdere ontwikkeling dringend noodig zijn. Bovendien kan zij eruit leeren, dat het planten van rubberbosschen alleen haar niet zalig kan maken, maar dat de aanplant van voedingsmiddelen daarnaast ook hare voordeelen kan hebben.

Van arbeidsvreugde.

De *Deli Crt.* (7/1) vreest, dat de heer Z(entgraaff) in het „Soer. Hbl." (24/12 „Van arbeidsvreugde") een te groote plaats ingeruimd heeft aan zekere patriarchale sentimentaliteit. Zonder *mechaniseering* zou h.i. de wereld van thans zich niet meer kunnen voeden, kleeden of verplaatsen. In Amerika leidde de gemechaniseerde arbeid tot kortere werktijden, hoogere en zeer hooge loonen, uitstekende kleeding, huisvesting en gelegenheid te over om mee te genieten van alle materieele genoegens, die voor de menschheid open staan, zooals auto, radio en alles, wat daarop verder opgebouwd kan worden. Ook aan die positie kan nog veel verbeterd worden en in geestelijk en opvoedkundig opzicht dient nog veel in de wereld te veranderen, maar de samenleving is een groeiend verschijnsel, nooit in stilstand, altijd in beweging en ontwikkeling. En van dat standpunt bekeken heeft de gemechaniseerde Amerikaansche *arbeider* veel meer bereikt dan ooit zijn voorganger in eenige samenleving of in eenig tijdperk der historie. Niet aan te nemen is, dat geheel Europa en het geheele Oosten zich zullen ontwikkelen als Amerika. Maar de mechaniseering van het bedrijf, ook van de *cultures*, zal ook den arbeider hier in het Oosten brengen: meer loon, korter arbeidstijd, meer vrije dagen, geregelde vacanties en alles wat daarbij mogelijk is geworden door een meer intensieve productiewijze. Reeds nu kunnen de grootbedrijven in Indië hun arbeiders als regel betere voorwaarden bieden dan de kleinere ondernemingen, zooals trouwens in menig opzicht wat huisvesting, arbeidstijd, loon, en vrije dagen betreft, de grootbedrijven in Deli verder gaan dan eertijds de patriarchale kleine bedrijven in Java's bergcultures. Het klinkt allemaal zoo mooi uit *„dien goeden ouden tijd"*, maar in de practijk komt het veeleer neer op een illusie dan op.... werkelijkheid. Bij innige samenwerking der betrokkenen in het Indische bedrijfsleven zal een begrenzing der mechaniseering worden bereikt, die het grootste nuttige effect voor de betrokkenen en voor het bedrijf zal afwerpen.

Het *Soer. Hbl.* schrijft over „Deliana" (2 en 3/1, Z.) en „Van dingen, die dringend aandacht vragen" (4/1, S.), de *Java-Bode* over „De arbeidsinspectie en de cultures" (2/1) en „Het jubileum van het Dep. v. Landbouw" (4 en 6/1).

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

Wegens ongesteldheid van onzen medewerker, moest ditmaal deze rubriek achterwege blijven.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's-Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad.

No 26 van 28 Dec.: Heveana IV. verjonging, door Latex. — Dingen, die gebeurd zijn. VI, De Wolff in schaapskleeren. — De achteruitgang der waterdebieten van den Ardjoeno. — Een en ander over het verenten in de kinacultuur, door M. van Boecop. — Zaden van den houtolieboom op Malakka, waarvoor, volgens de Times of Malaya, de belangstelling grooter wordt.

De Bannier.

Uit nr 1 van 2 Jan.: De Protestantsche zending op Ned. Nieuw Guinee 75 jaar (zie ook de N. R. C. van 5 Febr. Av. A.). — Thuis in Indië. Wat de A. M. V. J. voor de jonge mannen in N.-I. gaat doen; een groot plan; A. M. V. J.-informatiecursussen; ontvangstations in N.-I.; mede ter voorbereiding der organisatie van het Y. M. C. A.-werk in N.-I.

Bulletin of the Netherlands East Indian Volcanological Survey.

Verschenen is no 26 van December (handelend over het waargenomene gedurende de maand October.)

Eigen Haard

M. O. W. schrijft in nr 5 van 1 Febr.: Indro Kilo (Oost Java). Dit is een hindoe-oudheid op de steile Oosthelling van den Goenong Ringgit.

Foreign Affairs

Het artikel van prof. mr. M. W. F. Treub in het Januarinummer: Dutch Rule in the East Indies, relations between mother country and colony, eindigt met deze woorden:

If Holland, led bij the highest motives, should give up its supremacy over its colony in the Far East, or if it should be forced out because it lacked confidence in its ability to fulfil its task, it would not only have forsaken its duty toward the native population of the colony as well as toward the inhabitants of the mother country, but it would also endanger the peace of the world. Happily, there is no immediate danger that such a course will be followed by the responsible authorities in Holland and the Dutch East Indies; but it is bad enough that one must deal with the possibility of such a proposal being made in the not distant future, and that one should feel it necessary to point out the great responsibility it would involve.

De Hollandsche Revue.

In het nummer van 1 Febr. nr 3 lezen wij: Nederlands deelneming aan de Internationale Koloniale Tentoonstelling te Parijs' met 2 teekeningen, en een aanbeveling om lid te worden van de vereeniging onder den titel: „Vereeniging Oost en West" waarvan het doel en streven worden omschreven.

De Indische Cultures (Teysmannia).

Nr. 1 van 1 Januari: Mededeelingen over Setora Nitens Walk, een netelrups van klapperboomen, speciaal in verband met het optreden daarvan in de Teloek-Anson en Bagan-Datoh districten, door N. C. E. Miller (oorspr. bewerkt uit Mal. Agr. Journ.). — Bijdrage tot de kennis der Morphologie en Physiologie van op verschillende wijze gevoede planten, door Beilke. (ontleend aan Heft 3, jrg. 1928, der Landwirtschaftlichen Jahrbücher, door E. Schaffnit en A. Volk). — Spinnen en spinnenleven, door Jan P. Strybos. — Cassave in Suriname, door C. K. Kesler. Schrijver deelt o.a. mede dat het eerste plantmateriaal te Buitenzorg in November 1852 uit Paramaribo werd gezonden. — Thee en koffiepraatjes. Hoe koffiehuizen ontstonden. Het café als middelpunt: in Frankrijk: van letterkunde, in Engeland: van staatkunde, in Holland: van.... praatjes. — Van natuur tot kultuur (d.z. de inocarpus edulus of gajam, gatep en pandanus). — Flora photographica, door dr. H. Iltis-Brunn. — Vader Teysmann, door S. Kalff. (de Hollandsche tuinmansknecht, die tot directeur van 's Lands Plantentuin opklom, 1808—1882).

De Indische Mercuur.

Nr. 6 van 5 Febr.: De wetenschappelijke taak der proefstations, door F. A. F. C. Went. — Jaarboek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in N.-I. over 1928, door J. C. Koningsberger.

De Indische Post.

Uit nr 1 van 4 Jan.: Een nieuwe fase in het Ned. bestuur over Indië, door J. B. R. — Schetsen van den Landraad, door Praetor.

De Indische Verlofganger.

Uit nr 26 van 31 Jan.: Eene verloren Hollandsche kolonie, door S. Kalff (d. i. verzuimd Braziel), — De onderwijsstelsels in Indo-China, Siam en de Straits, een onderhoud met prof. dr. B. J. O. Schrieke.

Locale Belangen.

Afl. I van 1 Jan. Zijn de door het land geheven collecte loonen niet veel te hoog?, door B. Sleeboom. — Ontwerp van een vereenvoudigde begrootingsadministratie voor de Regentschappen en locale ressorten, door A. H. B. Agerbeek. — Arbritage, door ir. A. H. J. Koreman — Decentraliana.

Neerlandia (Maandblad van het A. N. V.).

In het Febr. nummer: Nederlandsche volkskracht in Ned.-Indië, door F. Dekker (bespreking van den 3den druk van Neerlands Indië).

Nederlandsch-Indië, Oud en Nieuw.

Afl. 10 van Februari opent met een artikel: De namen der Javanen, door Mas Prijohoetomo. De schrijver behandelt: wat de Javaan onder geboortedag verstaat, kindernamen en namen voor volwassenen, naamsverandering, modernisme onder de Javanen, de burgerlijke stand en afkorting der namen. De B. S. is (volgens het tijdschrift Pandji Poestaka van 18 Sept. 1928) reeds ingevoerd voor de Javanen, doch niet voor de gansche Inheemsche bevolking. Voor de Javanen is zij ingesteld voor degenen, die den titel Radèn, Radèn Mas, Radèn Pandji en een nog hoogeren titel voeren; alle gouvernementsambtenaren, die een maandelijksch tractement genieten van meer dan f 100.— en hen, die reeds gepensionneerd zijn; alle officieren bij het Indische leger en hen, die reeds gepensionneerd zijn; alle Javaansche Christenen; hen die met Europeanen gelijk gesteld zijn en alle afstammelingen van die lieden onder de voorgaande rubrieken genoemd. — Het eiland Sabiroet en zijn bewoners, door dr. Paul Wirz (vervolg). — Het nooit uitgeputte schiereiland, door Sn (naar aanleiding van „Some recent discoveries on the Tembeling" in het tijdschrift Malayan Branch Royal Asiatic Society). — Boekbespreking: De Wereld in Beeld. Serie I., door T. J. B. Het fraai verlucht nummer bevat voorts nog enkele afbeeldingen van de Bromo in uitbarsting.

Nederlandsch Indonesisch Tijdschrift

Orgaan van het Ned. Ind. Verbond. No. 10 van Januari verscheen met hoofdartikel: Leus en werkelijkheid, door C. F. H. Braun. Verder beginselverklaring, werkprogramma en vereenigingsnieuws.

Oedaya.

Afl. I (Januari) opent met een artikel van Rd Ms Noto Soeroto: Principes der Aristo-Democratie. — De benoeming van twee Indonesiërs in den Raad van Indië, door W. M. Klaar. — Op reis door de wolken, luchtkasteelen in een luchtkasteel, door B. van Eysselsteyn. — Gelezen aren: Omgangsmoraal, door W. M. Klaar (naar aanleiding van W. Rykee: „De Nederlander onder de Inlanders in N. I.").

Onze Vloot

van Febr. bevat eenige goede afbeeldingen van Hr Ms „Van Galen" op 18 Jan. naar Curaçao vertrokken.

Politiek Economisch Weekblad.

Uit nr. 16 van 5 Febr.: Verdere woekering van de rassensplytzwam in Ned. Indië? — Vrijheid, door I met naschrift van de redactie. — Het Koloniaal congres der S. D. A. P., door prof. mr. J. de Louter. — Het Koeliecontract te Genève, door mr. H. Cohen de Boer, II (slot). — De Rijkseenheid en Handelspolitie, door D. C. Renooy. — Feuilleton: Verborgen Angels, door Ivans. XIV.

Spoor- en Tramwegen.

Uit nr. 3 van 4 Febr.: De Tandratlocomotieven der staatsspoorwegen ter Sumatra's Westkust in het algemeen en de o E o tandradlocomotief in 't bijzonder, door ir. D. Jansen.

Het Vaderland.

De avondbladen van 3, 5 en 7 Febr. bevatten een bijdrage van dr. Th. Lens, oud-officier van gezondheid in Sumatra en Curaçao over: Hollandsche boeren naar Suriname, een kolonisatie welke hij op wetenschappelijke gronden mogelijk acht en aanbeveelt.

Veeartsenijkundige mededeeling.

No. 70 bevat: Tuberculose in N. I. en hare bestrijding in de jaren 1922 tot en met 1925, door dr. C. Kunst. — Idem in het jaar 1927, door dr. C. K. Preuss.

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

Annalen van onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart., 1 Febr. no. 2. Keieesche legenden. Waarom de leguaan (groote hagedis) een gespleten tong heeft. — Mgr. Panis bezoekt de nieuwe Bannaai-Missie. — Onze scholen op Celebes.

St. Claverbond. Afl. 2 van Febr.: De Javanen-Missie van het Westen, door H. Bastiaanse (met goede foto's). — De Pausfeesten in de Java-Missie der P. P. Jezuiten, door Jerome Awick S. J.

Geïllustreerd Zendingsblad van Febr., met bijlage Java-Cent. Van een schoolfeest in Indië.

De Macedoniër. Nr. I van Jan.: Zendingsoverzicht Midden-Java ten Zuiden (van W. naar O.)

Nederlandsch Zendingsblad van Febr. Drie malen vijf en twintig jaren is het herdenkingsartikel van de stichting van de Prot. zending op Nieuw Guinea op 5 Febr. 1855, door F. J. F. van Hasselt met foto's der pioniers. — Een werk van tranen en gebeden, door J. A. van Balen. — In memoriam (voor hen die op het zendingsveld stierven), door A. J. de Neef. — Onvergetelijk, door J. L. D. van der Roest. — Van groote dingen, die God doet, door D. B. Starrenburg. — Doorbrekend licht, door J. Metz. Alle bijdragen over dit jubileum.

De Katholieke missiën van Febr.: Plechtige opening van het nieuwe Seminarie der Floresmissie te Toda Beloe, door H. L. — Met Hr. Ms. „Hertog Hendrik" naar West—Indië (slot), door Vox Clamans.

Ter behartiging (uit N. R. C. en Vaderland).

Hoofdletter-epidemie.

Het is opvallend, hoezeer hoofdletters in kerkelijke stukken, artikelen en berichten, speciaal in Gereformeerde bladen, hoe langer hoe meer in gebruik komen. Dat de „broeders" alle kerkelijke titels met een hoofdletter schrijven. Doch bedenkelijk wordt deze epidemie, als ook, gelijk steeds meer geschiedt, allerlei colleges hoofdletters krijgen en men leest van den Kerkeraad, van de Classis, de Deputaten, de Diaconie, het Comité, de Ziekentelefoon, de Kerkeraadskamer, den Voorzittershamer. Zelfs vindt men sinds Assen ook het woord Kwestie met een hoofdletter geschreven. Waar moet dit heen?

BOEKENSCHOUW.

Bij D. A. Daamen's Uitgevers-Mij. N.V. 's Gravenhage is verschenen „Het Koelie-contract te Genève", door Mr. H. Cohen de Boer.

Bij de N.V. Leidsche Uitgevers Mij. zagen twee tooneelstukken in boekvorm het licht, „Ananke", tooneelspel in drie bedrijven van Th. H. van de Velde en „De Schijnwerper", een moderne lof der zotheid door T. J. C. Gerritsen.

Bij Martinus Nijhoff, 's Gravenhage, zag het licht afl 21 (aanvullingen en wijzigingen) van de „Encyclopaedie van Nederl.-Indië".

Suriname

Ons wordt gevraagd of bij de afbakening van de grenzen van Suriname te allen tijde „zoo maar" gebruik kan worden gemaakt van vliegbooten of landvliegtuigen. Neen, „zoomaar" kan dat natuurlijk niet. Overal ter wereld moeten landingsterreinen worden voorbereid. Hier door vóór-expedities, hetzij de machines landen op Savannes, hetzij de landing op het water geschiedt. In het laatste geval zullen de vliegbooten waarschijnlijk niet kunnen landen in het Zuidelijkste deel van de bronrivieren, omdat deze te smal zullen blijken, vol omgevallen boomen en bezaaid met vallen en stroomversnellingen. In het droge jaargetijde hebben ze weinig water en in den grooten regentijd stroomt het water met groote snelheid noordwaarts. Een nauwkeurig vóóronderzoek zal noodig zijn. Maar het gebruik van vliegtuigen zal onvermijdelijk zijn voor het afvoeren van zieken en verlofgangers en voor het aanvoeren van versche levensmiddelen, teneinde het uitbreken van zwelziekte te voorkomen. Het opvaren van de rivieren duurt vele weken en ook het afvaren is zeer tijdroovend. Daar waar Itanie en Marowijnekreek eenerzijds en Koeroeni en New River anderzijds samenvloeien, zullen vliegbooten te allen tijde kunnen landen, mits ook dáár van te voren de terreingesteldheid wordt opgenomen. Van de kust worden deze punten in eenige uren bereikt, terwijl de reis te water, als gezegd, vele weken duurt en niet zonder gevaar is.

Wordt er van vliegtuigen gebruik gemaakt, dan komen de expeditieleden niet afgemat of ziek op het terrein hunner werkzaamheid aan.

Hoe men de afbakening denkt te doen, weten wij niet. Ons wil het toeschijnen, dat het aanbrengen van betonnen of gemetselde grenspalen op bepaalde afstanden niet noodig is. Heeft men het tracée over de waterscheiding astronomisch vastgelegd, dan kan daarmee o.i. worden volstaan. Het tracée groeit toch spoedig weer dicht en de grenspalen verdwijnen in het oerwoud of zakken weg in de verweerde massa, die de heuvel- en bergruggen bedekt, zoo ze al niet door de Indianen worden verwijderd als deze daarin iets geheimzinnigs zien.

Is eenmaal de afbakening geschied, dan kijkt niemand meer daarnaar om, of er grenspalen staan al dan niet. Alleen bij de drielanden-punten ter weerszijden van Suriname — waarvan de aanwijzing, al worden wij het omtrent de grensrivieren met Engeland en Frankrijk eens, zeer veel hoofdbreken zal kosten — is het misschien wenschelijk grenspalen aan te brengen.

Teneinde de expeditieleden in de gelegenheid te stellen in gemeenschap te blijven met de bewoonde wereld, zal het wenschelijk zijn, radio-zend- en ontvanginstallaties mede te nemen.

Hoelang zal die afbakening duren? Dat is onmogelijk vooruit te zeggen. In die afgelegen, geheel onbewoonde oerwouden kunnen zich allerlei onvoorziene moeilijkheden voordoen. En de af te bakenen lijn is zeer lang. Men bekijke de kaart maar eens.

Britsch Guiana en Venezuela hebben na de uitspraak van het Parijsche scheidsgerecht de grens afgebakend. Het werk der gemengde commissie begon op 12 September 1901 en eindigde — met eenige onderbrekingen — in het begin van 1905.

Na de beslissing van de grenskwestie tusschen Britsch Guiana en Brazilië door den Koning van Italië, in 1904, werd de afbakening op 25 Januari 1906 aangevangen. In het najaar van 1906 was het werk gedaan, dus in veel korter tijd dan de Venezuelaansche grens. Of er grenspalen gezet zijn, weten wij niet. In *„Storm van 's-Gravesande, The rise of British Guiana, compiled from his dispatches"*, by C. A. Harris en J. A. J. de Villiers, Vol. I, London, printed for the Hakluyt Society, 1911, waaraan wij vorenstaande mededeelingen ontleenen, vinden wij, in een noot op blz. 126, aangeteekend, dat Mr. C. W. Anderson, as boundary commissioner, een boundary mark geplaatst heeft op het Roraima gebergte, waar Britsch Guiana, Venezuela en Brazilië te zamen komen.

De verslagen der afbakenings-commissies zijn aangeboden aan de Court of Policy in Britsch Guiana, maar zijn, volgens een mededeeling in een noot op blz. 140 van evengenoemd boek, „not at present generally accesible or easy to obtain." Wellicht zijn ze aanwezig op het Departement van Koloniën.

De studie daarvan kan van groot belang zijn voor hen, die de zware taak zullen aanvaarden de grenzen af te bakenen.

Naar De West mededeelt, is aan de N.V. West Indische Houthandel te Amsterdam voor vijf en twintig jaar concessie verleend tot het bewerken van hout op een terrein, groot ca. 1.200.000 H.A., omvattende een groot deel van het stroomgebied van de Saramacca en Coppename.

Nadere inlichtingen omtrent deze zaak verschaft een brief van den gouverneur aan den voorzitter der Koloniale Staten. Hierin wordt er aan herinnerd, dat de Nederlandsche regeering op 5 December 1928 een commissie instelde tot onderzoek van de mogelijkheid van ontwikkeling der houtexploitatie in Suriname tot grootbedrijf. In deze commissie werden benoemd tot voorzitter de tegenwoordige minister van koloniën, de heer S. de Graaff, tot lid de heer E. J. Kempees en tot lid en secretaris, dr. J. Th. Pfeiffer. De commissie heeft 29 Juni 1929 een rapport van hare bevinding aan den minister van koloniën uitgebracht, in welk rapport o.m. wordt medegedeeld, dat zij de bestaansmogelijkheid van een groothoutbedrijf in Suriname niet uitgesloten acht, mits dit krachtig georganiseerd worde en op een doelmatige samenwerking tusschen regeering en particulier ondernemer gegrondvest zij.

In den brief van den gouverneur aan de Koloniale Staten wordt verder medegedeeld, dat de N. V. West-Indische Houthandel, door een ten genoegen van den gouverneur gesloten contract verbonden is met de N. V. Houthandel voorheen J. Alberts &

Co. te Middelburg en de N.V. Gips Houthandel te Dordrecht.

Maatregelen zijn genomen ter bescherming van de belangen van derden, die geregelde concessies binnen het afgestane terrein exploiteerden.

„De West" van 7 Januari schrijft:

„De Ingenieur Savitsky — die zeer tevreden is over zijn goudprospecties in Suriname en ook plannen schijnt te hebben voor een ontginning van het placer Montana Mine (vroeger Toeval) in het Brown gebergte — heeft de eer dat de Landvoogd in zijn gezelschap een bezoek zal brengen aan laatstgenoemd placer."

In hetzelfde blad lezen wij, dat op de prijsvraag vanwege de van Heemstra-Stichting, om een leesleerboekje samen te stellen over de meest voorkomende volksziekten in Suriname voor de hoogste klassen der volksscholen, drie antwoorden zijn ingekomen.

„Suriname" van 20 December schrijft:

„Op het oogenblik vertoeven de heeren Hamster en Broersma in ons midden. Deze heeren kwamen per de jongste boot uit Holland aan en behooren tot den boerenstand van Groningen.

Zij zijn hier gekomen op eigen kosten om zich persoonlijk te overtuigen van de mogelijkheid van een eventueele vestiging als landbouwer in dit land. Door den heer W. Hewitt, landbouwleeraar, worden zij rondgeleid. Reeds bezochten zij de nederzettingen van de Br. Indiërs aan de leidingen en de afstammelingen van de Holl. kolonisten."

Curaçao

Predikanten.

Er is meermalen over te doen geweest, of op Curaçao twee predikanten der V. P. G. noodig waren. Nu zal dat wel geen vraag meer zijn. Ds. De Vey Mestdagh, onlangs teruggekeerd van Curaçao, waarheen hij gezonden was, om de geestelijke verzorging der bemanning van de *Hertog Hendrik* op zich te nemen, heeft een persgesprek gehad met *De Rotterdammer*. De verslaggever geeft gelukkig zelf toe, dat het een onsamenhangend verhaal geworden is, want dat is het inderdaad. Maar wij willen toch trachten iets eruit mee te deelen, wat betreft het geestelijk leven te Emmastad.

„Kerkelijk leven is er in Emmastad niet. Althans niet van Protestantsche zijde. De Roomsch Katholieke Missie doet wonderen, maar het Protestantsche deel der bevolking is aangewezen op één der twee predikanten van het verafgelegen Willemstad en deze Ds. Van der Pol is zoo overbelast met werk, dat hij er bijna onder bezwijkt en het een groote opoffering voor hem is om eens in de . . (het cijfer is onleesbaar) dagen in Emmastad te preeken." Ds. Mestdagh heeft hier enkele weken gewerkt met veel medewerking van de directie der C. P. I. M., en nu is er een verzoekschrift met 500 handteekeningen naar de commissie voor de kerkelijke zaken in Oost- en West-Indië (*De Rott.* zegt: „de Indische Commissie van de Ned. Herv. Synode", maar zal wel die andere commissie bedoelen) gezonden met verzoek een predikant te zenden.

Nu wij het toch over deze commissie hebben, maken wij gaarne van de gelegenheid gebruik, haar aandacht ook te vragen voor Aruba. Wij hebben particuliere berichten, die wij voorloopig nog maar voor ons houden, dat het daar met de verzorging der Protestantsche belangen niet goed gaat.

Prof. Rutten naar Curaçao.

De Telegraaf van 5 Februari 1930 bericht, dat prof. Rutten, hoogleeraar in de geologie te Utrecht met een aantal studenten een studiereis naar West-Indië gaat maken. Doel van de reis zou zijn een geologisch onderzoek der „Nederlandsche Beneden-Antillen en zoo mogelijk van de Venezolaansche Benedenwindsche eilanden". Zoo staat het in *De Telegraaf*, wij hadden het liever andersom gezegd, omdat wij van de Venezolaansche eilanden nooit als benedenwindsche eilanden hebben hooren spreken. Maar nu kwam het nieuwe boekje van den heer Realino ons goed te pas. De aan Venezuela behoorende Kleine Antillen Aves-eilanden, Los Roques, Orchilla, Blanquilla, Tortuga, Margarita, Cubagua en Coche, worden daar inderdaad benedenwindsche eilanden genoemd.

Naar de oplossing?

Een van de moeilijkste vraagstukken, wij hebben het al zoo vaak gezegd, van de nieuwe Curaçaosche staatsinrichting zal zijn de vertegenwoordiging der eilanden buiten Curaçao in het vertegenwoordigend lichaam. In het Amsterdamsch *Handelsblad* troffen wij eenige weken geleden een aan de *Sumatra Post* ontleend overzicht aan van de bezoldigingen — het is moeilijk anders te noemen — van de Indische Volksraadsleden.

De Volksraadsleden genieten, wanneer zij niet in Batavia wonen, f 30.— presentiegeld en f 16.— of f 12.— verblijfkosten, naar gelang zij in een hotel of bij kennissen verblijven. Daarbij kan komen een vergoeding voor gederfde inkomsten gedurende den zittingstijd tot ten hoogste f 1500.—, om nu van de betalingen der gedelegeerden nog maar niet te spreken.

Wij zouden niet gaarne beweren, dat een en ander klakkeloos voor Curaçao moet worden overgenomen, maar wellicht is in die richting een oplossing te vinden.

Duidelijk!

De onderstaande, waarlijk verrassende, mededeeling lazen wij in het *Algemeen Handelsblad* van Donderdagmorgen 6 Februari:

„De dir.-gen. der P., T. en T. maakt bekend, dat geluktelegrammen in het verkeer met Aruba, Bonaire, Curaçao en St. Martin voortaan alleen via andere wegen dan H o l l a n d r a d i o gewisseld kunnen worden, indien de Hollandradioweg gestoord is."

Opium.

In de *N. R. Ct.* lezen wij, dat ter vergadering van de opiumcommissie van den Volkenbond een verslag ter tafel was over verschillende inbeslagnemingen van opium op Curaçao, wat den voorzitter, den heer Van Wettum, aanleiding gaf tot de verklaring, dat nog nimmer zooveel inbeslagnemingen van opium op Curaçao hadden plaats gevonden als in den laatsten tijd.

De heer Van Wettum kent Curaçao ook uit anderen hoofde. Hij was lid-secretaris der commissie-Staal voor de herziening der regeeringsreglementen en de begrootingspolitiek.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Van de Curaçaosche gevangenis en huis van bewaring tot voor kort schrijft H. M. H. in de *Amigoe* van 7 December l.l.:

„Van die beide gestichten, onze strafgevangenis en het huis van bewaring zeggen we niet te veel, wanneer we beweren, dat ze onvoldoende waren in alle opzichten; en niet voldeden aan normaal te stellen eischen.

Op de eerste plaats de gebouwen, onder en achter het raadhuis. Kelderwoningen zijn het, waar de salpeter van de muren druipt. Nu weet ik wel, dat men van een strafgevangenis geen vacantieoord kan maken, maar men mag toch ook niet de ellende der restrictieve straffen verergeren, door de gedetineerden over te leveren aan geestesdood en verveling of door er psychopathen en zwakzinnigen van te maken. Want lectuur- of werkverschaffing bestond er in onze gevangenis niet; slechts enkele hadden eenige afleiding in hun publieke tewerkstelling op straat.

De opsluiting was eveneens beslist onvoldoende. Bij onzen rondgang door de gebouwen, konden we dit met eigen oogen zien. Het waren groote bossen met geweldige sleutels, die de ons begeleidende cipier aan zijn arm droeg, maar verouderd, onpractisch en ondeugdelijk; daarbij had de steeds doorvretende salpeter aan de sloten heel weinig geweldigheid overgelaten.

Dan de buitenmuren waren heel gemakkelijk te overklimmen; op een plaats zelfs bood een trap tegen de batterij, een welkome hulp aan den vluchteling.

Verder geven deze lage buitenmuren gelegenheid, dat de gevangenen ongecontroleerde communicatie hadden met de buitenwereld, door overgooien van brieven, vijlen, zagen, wapenen en allerlei andere voorwerpen. En dit alles werd nog vergemakkelijkt, door de groote duisternis, welke er heerschte bij gebrek aan voldoende verlichting.

De plaats in beide gestichten: het huis van bewaring en de strafgevangenis was oorspronkelijk berekend op dertig gevangenen; en eind September zaten er in diezelfde ruimte 73 personen opgesloten, wat lang nog niet het hoogste cijfer is wat er bereikt is.

Om plaats te maken, moesten ziekenzaal en dokterskamer worden ingeruimd; en de cachotcellen, voor de bijzonder lastige gevangenen, zijn sinds maanden reeds in gebruik door gewone gedetineerden. Ook de beide afdeelingen voor preventieven en gevangenen, konden niet meer van elkaar gescheiden gehouden worden.

Onvoldoende was ook de bewaking. De 6 gevangenbewaarders hadden vroeger 12 uren wacht. Hun aantal was veel te klein, hun wachttijd te groot. Bovendien liepen zij tusschen de gevangenen rond, zoo dat een vreemdeling geen onderscheid maken kon tusschen gedetineerde en bewaker; ze waren zonder uniform, zonder bewapening."

Uit den Verren Vreemde

Het Fransche overzeesche gebied zesmaal het Nederlandsche.

Toen wij in het blad van 30 Januari bovenstaande, door minister Tardieu te Londen geopperde stelling, bespraken, zeiden wij geen opgave tot onze beschikking te hebben van de oppervlakte der verschillende onder Fransche vlag staande overzeesche gebieden. Nadat de tekst van het door den Franschen premier gesprokene uitvoeriger door de pers is weergegeven, zijn de cijfers ons van zelf gebracht. Tardieu vatte de volgende groote groepen samen: Noord-Afrika 3.770.000 vierk. K.M.; West- en Equatoriaal Afrika 7.640.000 vierk. K.M.; de Antillen, Guyana, enz. de eilanden in den Stillen Oceaan, Indo-China, Madagascar 740 vierk. K.M. Dit stemt overeen met zijn globale vermelding van 12 millioen, hetgeen zoowat 6 maal het Nederlandsch overzeesche gebied is, met 2 millioen vierk. K.M.

Een onzer lezers had de vriendelijkheid ons een aanwijzing te zenden waar wij gegevens over de uitgestrektheid van de Fransche koloniën enz. konden vinden. Al maken wij van deze mededeeling nu geen gebruik, wij zijn hem toch erkentelijk voor de vriendelijke attentie.

Een hospitaal voor Afrikanen te Parijs.

Een paar jaren geleden deed de zwarte plaag zich in Frankrijk en in 't bijzonder in Parijs gelden, als een dreigend onheil. Wij hebben destijds melding gemaakt van maatregelen, genomen om het gevaar

te bedwingen. Deze hebben door gewerkt en de resultaten zijn werkelijk verblijdend. De zwervers, de namelooze, de verborgenen, zij zijn allen geregistreerd, zoowel bij het bestuur als bij de politie zijn speciale zwarte diensten ingesteld. Deze hebben het leven van de negermassa overzichtelijk gemaakt. Zij hebben kaf en koren onderscheiden. Zij hebben er zich ook op toegelegd aankomende nieuwelingen te behoeden voor dwalen en verdwalen. Spoediger dan men had durven verwachten is op deze wijze bereikt dat de kolonie van arbeiders uit Noord-Afrika in Parijs er eene geworden is zooals men er ook heeft uit verschillende provincies van het Fransche moederland. Bracht de criminaliteit er destijds toe bijzondere maatregelen te moeten nemen, in 't tegenwoordige worden de 60.000 negers, wonende in het departement van de Seine niet meer als lastposten voor de justitie en de politie genoemd.

Nadat voor hen en voor de andere in Parijs wonende Muselmannen, een moskee gebouwd is, is nu het besluit genomen ook tot den bouw van een speciaal hospitaal over te gaan.

Tot de overwegingen, welke hiertoe hebben geleid, behoort, dat doorgaans een 200-tal zwarten in de Parijsche hospitalen in verpleging zijn, waar zij zich niet op hun gemak voelen. De Afrikanen blijven in Parijs een eigen taal spreken, door den omgang met de Parijzenaars leeren zij wel Fransch, maar niet allen kunnen zich hierin gemakkelijk uitdrukken, vooral vrouwen en kinderen spreken het hoogst gebrekkig. Zieken kunnen zich dus veelal niet goed verstaanbaar maken, noch tegenover de geneesheeren, noch tegenover het verplegend personeel, noch tegenover de medeverpleegden. Zij zijn ook meerendeels mohammedanen gebleven, hetgeen in ander opzicht weer aanleiding tot moeilijkheden kan geven.

Nu zijn de besturen van het departement van de Seine en van de stad Parijs tot overeenstemming gekomen om te Bobigny een hospitaal, met 220 bedden, te bouwen, waar alles zal worden ingericht naar de behoeften der neger-patiënten, ook het personeel moet dienovereenkomstig gekozen worden. De gouvernementen van Algerië, Marokko, Tunis en Syrië hebben medewerking toegezegd, zoodra het ziekenhuis gereed zal zijn.

De eerste steen zal medio 1930 worden gelegd, men berekent dat de opening uiterlijk twee jaren daarna zal kunnen geschieden.

De tegemoetkoming der hospitalen, waar de negers thans verpleegd worden, beteekent dat daar ruim 200 bedden vrij komen voor anderen, zoodat het plan niet alleen de Noord-Afrikanen ten goede zal komen.

Wij teekenen hierbij aan, dat Frankrijk geen bezwaar meer maakt tegen het op sterkte blijven van deze kolonie van meerendeels goede arbeiders. Uit de duizenden, die als soldaat of als oorlogsarbeider naar Frankrijk gekomen waren, vormden zich bandelooze groepen, van hen zijn de onbruikbare elementen zooveel doenlijk afgevoerd door werkverschaffing is aan de beter gezinden gelegenheid bezorgd, om in hun onderhoud te voorzien. Frankrijk is zoowat 't eenige land, dat de plaag der werkloosheid niet kent, het kan hierdoor niet alleen arbeid geven, maar het heeft de stevige, niet veel eischende zwarte medeburgers zelfs als welkome helpers leeren waardeeren.

De goede verstandhouding tusschen het moederland en de overzeesche gebieden wordt door dergelijke maatregelen ook bevorderd. In 1930, het jaar waarin Algerië het eeuwfeest viert van zijn verbroedering met Frankrijk, komt de stichting van het hospitaal als een krachtige getuigenis van de goede verstandhouding. Met de groote koloniale tentoonstelling van 1931 te Parijs in zicht, die aan Frankrijk een waardig blijvend koloniaal museum zal bezorgen, krijgen de reeds bestaande moskee en het ontworpen hospitaal, de beteekenis van een permanente demonstratie van belangstelling in — en ijver voor het welzijn van *la plus grande France* in Frankrijk's hoofdstad.

Het Egyptische tarief.

17 Februari is een interessante datum voor de verhouding van Egypte tot het buitenland.

De liberale regeering, die, met het aftreden van het Mahmoed-ministerie een einde genomen heeft, had de voor Egypte geldende handelsverdragen met ingang van 17 Februari 1930 opgezegd. Hierdoor komt dan het nu nog in werking zijnde douanestelsel te vervallen. Hiervoor zou een nieuwe tariefwet in de plaats komen, waarvoor de Egyptische regeering een ontwerp had opgemaakt, ontwerp, dat zij aan de Kamers van koophandel in het buitenland deed toekomen, met verzoek haar meeningen aan de regeering te Kaïro te willen doen kennen. De nieuwe regeering, onder Nahas pasja, vond zoo den stand van zaken, zij is tot de overtuiging gekomen dat de aan de vreemde Kamers gegeven tijd te kort is, zij wenscht zelf ook veranderingen in het ontworpen tarief. De oplossing is nu gevonden in een regeeringsverklaring, volgens welke het nieuwe tarief maar voorloopig in toepassing wordt gebracht. Amendeering is te verwachten.

Aan deze kwestie zitten allerlei moeilijkheden vast. Het groote aantal der buitenlandsche Kamers van koophandel geeft al vele adviezen te verwerken. En de Kamers van koophandel zijn de regeeringen nog niet. Neemt men aan dat alle bij den doorvaart in Egypte geïnteresseerde natiën willen meewerken, dan zal de minister van Financiën al een heel zware taak hebben om een allen bevredigende oplossing te vinden.

Maar die zin tot medewerken is geenszins verzekerd. Egypte staat nog onder het politieke stelsel der capitulaties. Dit is een der ergernissen van de Wafd-partij, welke thans het roer in handen heeft, maar zij heeft dit te aanvaarden zooals 't nog is. De vreemdelingen zijn onderworpen aan een afzonderlijke rechtspraak met vreemde rechten, zijn vrijgesteld van verschillende belastingen, enz. Egypte mag wel invoerrechten heffen, maar 't is een vraag in hoever het eigener beweging gerechtigd is een nieuw tarief in te voeren, zooals het voor 17 Februari heeft afgekondigd; met het voorloopige karakter verandert de aard van de politieke en juridische kwestie niet.

Zal de aangekondigde inwerkingstelling van het nieuwe tarief tot conflicten leiden? Egypte staat dan niet slechts tegenover Engeland, maar tegenover nog twaalf andere naties.

Meestal verloopen dergelijke dreigende conflicten, als 't er op aan komt, kalmer dan 't zich eerst liet aanzien.

Zoo gaat 't thans bijv. ook weer in China.

Den 1en Januari waren de exterritoriale rechten opgeheven, waardoor douane-moeilijkheden en rechterlijke verwikkelingen te vreezen waren. Op stuk van zaken is vooralsnog alles zoowat bij 't oude gelaten, geleidelijke overgangsmaatregelen moeten de toekomst richten.

De Egypt. regeering is het groote belang indachtig zich niet als een lastige meesteres over 't Suezkanaal te doen beschouwen. De vreemde regeeringen vragen niets nieuws. Men kan dus wel met eenige spanning blijven uitzien hoe de zaken zich tegen den 17en Februari zullen zetten, maar men mag verwachten, dat de partijen vóórdien het middel zullen hebben overwogen om een goeden gang van zaken te verzekeren.

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling 's-Gravenhage.

Naar aanleiding van het zich niet meer herkiesbaar stellen van den heer O. de Bordes als bestuurslid der Afdeeling, heeft het Afdeelingsbestuur voor deze vacature den heer C. J. Feith, Oud-Resident, Voorzitter van de Ver. Ambt. B. B. alhier, candidaat gesteld.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Arnhem.

Den 7en Februari vond de Indische kunstavond door het Javaansche gezelschap „Ardjoena" in den Schouwburg plaats. Met een enkel woord opende de voorzitter deze bijeenkomst en wees op de moeilijke tijden, welke Nederland en Indië doormaken, nu een groep mannen met de leuze Indië los van Nederland, de hoofden in de war brengt. Deze leuze is voor beide landen fataal; wij hebben daar een goed recht, gegroeid door samenwerking sinds eeuwen.

Spreker schetst dan in 't kort de ellende welke door e n breuk zou ontstaan en wijst op onzen plicht om het volk tot zelfbestuur op te voeden.

Hij hoopt dat Nederland zijn beste, sterkste mannen naar Indië moge sturen en eindigt met de bekende leuze van „Oost en West" in herinnering te brengen.

Het eerste tafereel stelt een Indisch landschap bij nacht voor; zwak maanlicht beschijnt een groepje Inlanders, dat, begeleid door gamelan en guitaar, goede Maleische krontjong liedjes zingt.

In het volgende stuk is de zon opgekomen en treedt Saïdja naar voren. Op zangerige, melodieuse wijze wordt het bekende verhaal van Saïdja en Adinda voorgedragen. Dit is apart en er is tijd voor noodig om zich in de visie van Hardjodiringgo in te werken. Maar wanneer gij het aanvoelt dan sleept hij u, vol ontroering, tot het einde toe mede.

Alleen een kind van het land kan u de personen en het landschap op zulk een wijze voorschilderen en u in korten tijd uit de besneeuwde stad naar de tropen en in de Indische sfeer brengen.

Het tweede gedeelte van den avond was gewijd aan Javaansche dansen en een voordracht uit de Ardjoena legende; dit was eerste klasse werk, beschaafd, bestudeerd en vol gratie. Duidelijk schetste Hardjodiringgo dat het geheele Javaansche volksleven wordt beheerscht door de groote daden van den held Ardjoena. Zijn afbeelding komt dan ook op vele gebruiksartikelen op Java voor en zijn geest is onsterfelijk.

Eenigszins uitvoerig heb ik dezen avond beschreven om uit te doen komen dat zulke voorstellingen zoo echt in de lijn van onze Vereeniging liggen. Het versterkt den ideëelen band tusschen Nederland in Indië, over en weer, en wij zijn den heer Petit dankbaar dat hij onze aandacht op het gezelschap „Ardjoena" heeft gevestigd.

De Secretaris.

Afdeeling Deventer.

Zaterdag 15 Februari 1930, 's avonds 8 uur in den Schouwburg Javaansche dansen door R. M. Jodjana met medewerking van Roemahlaiselan en met begeleiding van het gamelan-orkest.

Prijzen der plaatsen: f 1.80 1e Rang (zaal); f 0.60 2e Rang (balkon) sted. belast. inbegrepen.

Afdeeling Apeldoorn.

De aandacht van de leden wordt beleefd gevestigd op 't volgende:

I. *Woensdag 26 Februari*, 8 uur precies in La Bordelaise Jaarvergadering:
 a. Notulen, Jaarverslag, rekening en verantwoording.
 b. Voordracht met vele lichtbeelden over: „De Rietsuikerindustrie", door den Heer P. A. Erkelens Azn, voorzitter der Afd.
 Toegang voor leden en begunstigers gratis op vertoon van kaart. Nog niet betaalde contributie kan aan de zaal voldaan worden.
 Andere belangstellenden f 0.25 entrée.

II. *Donderdag 3 April* 8 uur in het Minervatheater: Filmavond. H. F. Tillema: „Mijn reis door Borneo".

III. Plan bestaat het seizoen op Zaterdag 12 April eenigszins feestelijk te besluiten; maar er moet genoeg in kas blijven om het volgende seizoen ook weer op tijd met een paar mooie avonden te openen.

N. B. Onze afdeeling komt, wat de groei van het ledental betreft, leelijk achteraan. Leden, dat móet veranderen.

Het Bestuur.

Mededeelingen.

VAN HET HOOFDBESTUUR.

ALGEMEENE KENNISGEVING.

Een der localen der Vereeniging, Korte Voorhout 6, is beschikbaar voor het houden van demonstraties, kleine tentoonstellingen e. d.

Art. 5 Huish. Reglement der Vereeniging.

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 1en Maart aan het Hoofdbestuur:

a. het verslag over het afgeloopen jaar, met vermelding van den toestand op 31 December van het vorige jaar en de resultaten welke verkregen zijn door inrichtingen door de afdeeling in het leven geroepen;
b. een geldelijke afrekening;*)
c. een opgave van onderwerpen welke de afdeeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenscht te zien;
d. een candidatenlijst, inhoudende opgave van een dubbeltal candidaten voor de mogelijk voor de afdeeling openvallende plaatsen in het hoofdbestuur.

*) De afdracht aan het Hoofdbestuur bedraagt:
Voor het eerste 100-tal leden . . . 30 %
„ „ 2e „ „ . . . 40 %
„ „ 3e „ „ . . . 50 %
„ „ 4e „ „ en meer 60 %

Jaargang 1929 „K. W."

Volledige jaargang Kol. Weekblad 1929, verkrijgbaar bij het Alg. Secretariaat ad f 5.— p. jaargang.

Ledenlijsten.

De nieuwe ledenlijsten der Vereeniging zijn ad f 2.50 verkrijgbaar bij het Algem. Secretariaat Korte Voorhout 6.

Huldiging Indië-vliegers.

De Koninklijke Nederlandsche Vereeniging voor Luchtvaart; de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij

voor Nederland en Koloniën; het Comité Vliegtocht Nederland—Indië; de Vereeniging Oost en West, de N.V. Nederlandsche Vliegtuigenfabriek, en de N.V „Aviolanda" Mij. voor Vliegtuigbouw stellen zich voor op Vrijdag 21 Februari a.s. des namiddags te 7 uur in het Hotel *Wittebrug* te 's-Gravenhage aan de bestuurders en werktuigkundigen, die hebben deelgenomen aan de vluchten tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië een middagmaal aan te bieden als blijk van waardeering voor het baanbreken en bij uitstek nationale werk, dat door hen is gedaan voor de Groot-Nederlandsche Luchtvaart.

Leden onzer Vereeniging, die zich persoonlijk bij die huldiging wenschen aan te sluiten door deel te nemen aan bovengenoemden maaltijd, worden beleefd verzocht daarvan zoo spoedig mogelijk, althans vóór 18 Februari e.k., kennis te geven aan het Algemeen Secretariaat der Vereeniging, Anna Paulownaplein 3, te 's-Gravenhage. De kosten zullen bedragen f 15.— per persoon, waarbij alles is inbegrepen.

De Algemeen Secretaris.

VAN DE REDACTIE.

Indië op de Voorjaarsbeurs te Utrecht.

De Voorjaarsbeurs te Utrecht zal gehouden worden van 11 tot en met 20 Maart 1930. Het nieuwe tweede Jaarbeursgebouw wordt dan in gebruik genomen.

Op de eerste verdieping komt, als gewoonlijk, wederom een Koloniale expositie, welke ditmaal meer in het bijzonder aan het Toerisme zal zijn gewijd.

Radiotelefoonverkeer met Ned.-Indië.

Gedurende de maand Januari 1930 werden in het radiotelefoonverkeer Nederland—Ned.-Indië in totaal 344 gesprekken gevoerd, waarvan er 130 in Nederland en 214 in Indië werden aangevraagd.

Van de uitgaande gesprekken handelden er 59 over zaken en 71 over familie-aangelegenheden; voor de inkomende gesprekken waren deze aantallen resp. 51 zaken- en 263 familiegesprekken.

Bovendien werden in Januari nog 190 Kerst- en Nieuwjaarsgesprekken afgewikkeld, waarvan er 39 in Nederland en 151 in Indië werden aangevraagd.

Boottrein „Nederland."

Het Agentschap der N. V. Stoomvaart Maatschappij „Nederland", de firma Crans & Co. alhier, meldt, dat het thuisvarende mailschip „Koningin der Nederlanden", onvoorziene omstandigheden voorbehouden, Vrijdag 14 Februari a.s. om 7 uur te Genua verwacht wordt. De hierop aansluitende boottrein kan dan Zaterdag 15 Februari a.s. in Den Haag worden verwacht om 9.45 uur v.m. (Staatsspoor).

CORRESPONDENTIE.

Den heer H. W. Kloos: Uw „Ingezonden" wordt gaarne geplaatst; in dit nummer was echter nog geen ruimte beschikbaar.

Met Pensioen.

C. Bakker, techn. ambt. 1e kl. P. T. T., Sparrenstraat 8, Haarlem; J. P. Coelen, bouwkundige S.S., Overtoom 22, Amsterdam-W; H. van Doornum, gedipl. gezagh. B. B., Eikbosscherweg 35, Hilversum; mr. E. Hoeffelmann, president Hooggerechtshof, p. a. Ned. Handel Mij., 's-Gravenhage; H. H. Zur. Kleinsmiede, onderw. 1e kl., Burgemeester 's Jacoblaan 49; R. C. Gaade, luit.-kol. Top. dienst, Sweelinckstraat 29, 's-Gravenhage; Th. J. Kampherbeek, commies van Fin., 1e Middellandstraat 127-A, Rotterdam.

Mutatiestaat van 5 Februari '30 tot 12 Februari '30

Nieuwe Leden	Geintroduceerd door:
W. B Ledeboer, Hilversum, P. C. Hooftweg 7. f 5.—.	
Mevrouw F. C. L. Ledeboer—Ledeboer, Hilversum, P. C. Hooftweg 7. f 5.—.	
L. Brinckmann, Hilversum, Prof. Poelstraat 29. f 5.	
A. R. Buwalda, Hilversum, 's Gravelandsche Weg 43. f 5.—.	Eigen aanmelding.
J. G. K. de Boer, Hilversum, O. Enghweg 36. f 5.—.	
J. Reyenga, Hilversum, Roeltjesweg 25b. f 5.—.	
J. H. Gaade, Hilversum, Lindelaan. f 5.—.	
Hotel „'t Hof van Holland", Hilversum, Kerkbrink. f 5.	
W. L. v. d. Akker, Hilversum, Sumatralaan 25. f 5.—.	den heer Eschauzier te Hilversum.
Prof. C. Bakker, Hilversum, 's Gravelandsche Weg. f 5.—.	den heer C. M. v. d. Schoot te Hilversum.
G. A. L. Boissevain, Hilversum, Beethovenlaan 26. f 5.—.	den heer J. Pals te Hilversum.
A. Volgaard Snijder, Hilversum, Utrechtsche Straatweg 105. f 5.—.	den heer v. d. Heuvel te Hilversum.
D. L. Simons, Hilversum, Zonnelaan 5. f 5.—.	
B. C. Rozenbeek Hzn., Hilversum, Schoutenstr. 2. f 5.	den heer L. F. C. Alers te Hilversum.
J. P. Klinkhamer, Huizen, Naarderweg 292. f 5.—.	den heer Westhoff te Hilversum.
H A. Aveling, Bussum, Bosboom Toussaintlaan 1. f 5.—.	Eigen aanmelding.
A. Maçon, Haarlem, Riouwstraat 2. f 5.—.	Afdeelingsbestuur te Haarlem.
C. F. H. Moorrees, oud Luit.-Kolonel, N.I.L., Den Haag, Stadhoudersplein 45. f 5.—.	Secretaris Afd. Den Haag.
Jhr. Mr. J. Hora Feith, Directeur Incasso-Bank, Westersingel 49, Groningen. f 5.—.	den heer Jhr. Mr. W. W. Feith te Groningen.
K. Bos, Architect, p.a. „Architectenbureau K. Bos", Malang, Kasin Kidoel 5. f 5.—.	
Mejuffrouw K. Ament, Muziekleerares, Malang, Tjelaket 5. f 5.—.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" te Malang.
Brouerius van Nidek, p.a. Pension v. d. Heide, Parkstraat 21, te Arnhem. f 5.—.	den heer A. E. v. d. Heuvel te Velp (Gld.)
A. van der Laan, Bakkerstraat 22, te Arnhem. f 5.—.	den heer H. M. Keppel Hesselink, te Arnhem.
Mevrouw P. L. J. Rietdijk, Rozenboschstraat 7, De Steeg. f 5.—.	
Mevrouw H. Juten—Lestrade, Zuivelplein te Bergen op Zoom. f 5.—.	
Mevrouw Lourens, Directrice Stichting „Avondvrede", Oosterboulevard, Bergen op Zoom f 5.—.	Afdeelingsbestuur te Bergen op Zoom.
A. Oomkens, Oud Hoofdambtenaar P.T.T., Zuivelstraat 22a, Bergen op Zoom, f 5.—.	

Afschrijvingen

H. Havinga, Den Haag, van Imhoffstraat 1. (overl.)
A. Jansen, Deventer, Zwolsche Weg 54.
Algemeene Kunstzijde Unie, Arnhem, Velperweg 60.

Adresveranderingen

J. H. Meijes, Amsterdam (O.) van: Berkelstr. 71 naar: Javastraat 36II.
H. H. de Cock, Resident m. v. van: Les Avants sur Montreux naar: Den Haag, Viviënstraat 98. f 12.—.
C. W. Wolfswinkel, Leeraar M. O. van: Nijmegen, Javastraat 32 naar: Djokdjakarta, Kebon Dalem.
Dr. H. Klasen, Inspecteur Veeartsenijkundige Dienst, van: Serang naar: Fort de Kock.
W. H. M. O. Haccon, Haarlem, van: Tetterodestr. 10B naar: Mr. Cornelisstraat 27.
W. F. Eisma, Kapitein Inf., van: Nijmegen, Prins Hendrikstr. 8, naar: Bandoeng, p.a. D. v. O. IIe Afd.
M. A. Brinkman Visser thans te Arnhem, Ernst Casimirlaan 39a.
Mr. S. Baron van Heemstra, Arnhem, thans: Markt 24.
R. W. Kofman, Controleur 1e kl. B.B. Den Haag, van Reinkenstraat 39, naar: Daguerrestraat 35.